

Juridiska Institutionen

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Uppsats för tillämpade studier på jur kand-programmet

Auktioner på Internet

Författare: Charlotta Hederström

Handledare: Christina Hultmark

Innehållsförteckning

1	<u>INLEDNING</u>	4
1.1	<u>BAKGRUND</u>	4
1.2	<u>SYFTE</u>	6
1.3	<u>METOD</u>	6
1.4	<u>AVGRÄNSNINGAR</u>	7
2	<u>AUKTIONENS NATUR</u>	8
2.1	<u>INLEDNING</u>	8
2.1.1	<u>Så fungerar "antikauktionen"</u>	8
2.1.2	<u>Så fungerar Internetauktionen</u>	9
2.1.3	<u>Internetauktionsföretag</u>	11
2.1.4	<u>Typer av auktioner</u>	13
2.2	<u>AUKTIONSFÖRFARANDET</u>	14
2.2.1	<u>Inledning</u>	14
2.2.2	<u>Auktionens avtalsmekanism</u>	14
2.2.3	<u>Auktion som prissättningsmekanism</u>	15
2.2.4	<u>Förmedlingsrekvisitet</u>	17
2.3	<u>ANBUDEFÖRFARANDET</u>	18
2.3.1	<u>Inledning</u>	18
2.3.2	<u>Avtalsmekanismen</u>	18
2.4	<u>JÄMFÖRELSE MELLAN ANBUDEFÖRFARANDE OCH AUKTION</u>	19
3.	<u>INTERNETAUKTIONSFÖRETAGETS RÄTTSLIGA STÄLLNING</u>	20
3.1	<u>INLEDNING</u>	20
3.1.1	<u>Näringsidkarbegreppet på Internet</u>	20
3.1.2	<u>Konsumentbegreppet på Internet</u>	21

3.1.3	<i>Mellanman</i>	23
3.1.4	<i>Annonsförmedlare</i>	23
3.2	FÖRMEDLINGSREGELN I 1§ 2 ST KKÖPL	25
3.2.1	<i>Regelns materiella innehåll</i>	25
3.2.2	<i>Förmedlingsregeln på Internetauktioner</i>	26
3.2.3	<i>Konsumentskyddsbehov idag</i>	27
4.	ÅNGERVECKAN	28
4.1	BAKGRUND	29
4.1.1	<i>Distansavtalsdirektivet</i>	29
4.2	FÖLJDER AV ÅNGERVECKANS TILLÄMPNING PÅ AUKTIONER	30
4.2.1	<i>Inledning</i>	30
4.2.2	<i>Tillämpning av ångerrätten på Internetauktionen</i>	31
4.3	ALTERNATIV TILL LAGSTIFTNING	33
4.3.1	<i>Inledning</i>	33
4.3.2	<i>Konsumentverkets rekommendationer</i>	33
4.3.3	<i>Anpassning genom praxis</i>	34
5.	SLUTSATSER	35
	KÄLLFÖRTECKNING	40

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Auktioner har förekommit i Sverige sedan slutet av 1600-talet, då överståthållare Klas Rålamb den 27 februari 1674 utfärdade en ”ordning öfwer Auctions- och Adress-Kammaren i Stockholm”, varmed föddes vad vi idag kallar Stockholms Auktionsverk.¹ Auktionerna infördes då stadens invånare hade varor, men inga pengar och därför behövde sälja en del av sina tillgångar. Stockholms Auktionsverk är världens äldsta idag verksamma auktionsföretag.

Samhällsutvecklingen går emellertid framåt och har under de senaste årtiondena varit mycket snabb på det tekniska området. Nästan hälften av svenska befolkningen har tillgång till Internet och ökningen är stark och jämn. Affärsidéerna med anknytning till informationsteknologien har följaktligen ökat explosionsartat. Idag kan man handla både mat, kläder, hemelektronik och en mängd andra varor via Internet, dels på vanligt sätt såsom en slags ”postorderkatalog” på nätet, men även genom konsumentsammanslutningar eller Internetauktioner. Under senare tid har också de traditionella auktionsföretagen börjat lägga ut sina kataloger på nätet där kunderna erbjuds att delta i auktionen och bjuda på föremål on-line.

Handel på Internet har under de senaste åren ökat stort och väntas fortsätta öka ytterligare i hög hastighet. Nästan två tredjedelar av alla Internetanvändare i Sverige surfar dagligen och resterande gör det åtminstone någon gång i veckan. Alla rapporter pekar entydigt på att tillgången av Internet för svenska hushåll och användandet av Internettjänster kommer att fortsätta stiga.² Sedan december 1998, har antalet Internetanvändare i Sverige ökat med nästan 700 000 personer. Under november 1999 använde 51.2 % av svenska befolkningen i åldersgruppen 12-79 år Internet, vilket var en ökning sedan föregående månad med 1,9 %.

---

¹ Se Antik & Auktion, nr 3 1999, s 98.

² Se Sifo Interactive medias webbsida, www.sifointeractive.com, 991211.

Nästan hälften (44,9 %) av de svenska Internetanvändarna är kvinnor och fördelningen är jämn mellan de olika åldrarna. Endast i användargruppen 50-79 år var siffran något lägre, medan den var högst bland surfare i åldern 12-24 år. Av de surfande svenskarna, besökte 43 % en shoppingsida. Flest besökare hade sidorna Amazon, Boxman och Bokus, Bidlet kom på en hedrande tredje plats i september månads undersökning. Vid den nya mätningen i november, hade antalet besökare i nätbutiker ökat till 47 % av de surfande svenskarna, i vilken Bidlet hade halkat ned till den femte mest besökta shoppingsidan, med 167000 besökare. Sedan i november 1998 var ökningen av antalet besökare på shoppingsidor 50 %.³

Internet består av en mängd sammankopplade nätverk, bestående av flera datorer, mellan vilka man skickar kopior av olika webbsidor. Handel på Internet är en typ av distansavtal. När två parter ingår ett elektroniskt avtal, sker detta med hjälp av överföring av dokument på world wide web⁴, för vilket används kommunikationsprotokoll benämnda hypertext transfer control (HTTP). För att skapa www-dokument används ett sk sidbeskrivningsspråk, benämnt HTML. I dagligt tal säger vi att man kopplar upp sig mot en annan dator eller en webbsida. Många tror då att köparen kopplar upp sig mot säljarens dator och att avtalet på något sätt ingås där säljaren har sin dator, vilket är felaktigt. I stället begär man kopior av de webbsidor man vill titta på, vilka med hjälp av http överförs via Internet till den egna datorn. Kopiorna lagras sedan i den egna datorn och genom ett enkelt klick på musen, kan man förflytta sig mellan olika webbsidor, vilket har givit upphov till uttrycket ”att surfa” på nätet. Vid elektronisk handel begär köparen alltså ett dokument från säljarens webbsida, laddar ned det, fyller i sin beställning och skickar tillbaka den elektroniskt till säljarens dator. Förfarandet är likadant som vid ett traditionellt avtalsslut, men det sköts elektroniskt. Genom användningen av http blir kommunikationen betydligt enklare, snabbare och billigare.

---

³ Se Sifos webbsida, www.sifo.se, samt Dagens Nyheter, s A 14, 991222.

⁴ Hädanefters benämnt www.

Denna studie ligger till grund för ett inledningsanförande som jag skall hålla vid ett av ITkommissionen anordnat blyxtseminarium om auktioner på Internet, den 27 mars 2000. Under arbetets gång har jag stött på många intressanta infallsvinklar på Internetauktioner, som inte ryms i uppsatsen, och därför inte är utvecklade. Sidospåren har placerats i bilagor till uppsatsen, för att kunna vara idéer till diskussioner vid seminariet.

1.2 Syfte

Mitt syfte är att undersöka auktionsföretagets⁵ rättsliga ställning vid företrädesvis konsumentrelaterade Internetauktioner. Först måste begreppet auktion definieras. Förmedlingsregeln i konsumentköplagen får stor betydelse för Internetauktionsföretaget, varför jag skall belysa och se hur denna kan tolkas och tillämpas på konsumentrelaterade Internetauktioner. Jag avser att med uppsatsen söka svar på hur samhället och lagen ser på Internetauktionären, hur han ser sin egen roll samt om området behöver lagregleras speciellt.

Ett förslag till ny distansavtalslag har utarbetats och förväntas träda i kraft den 1 juni 2000. Enligt förslaget skall avtal mellan näringsidkare och konsument, slutna på Internet, omfattas av ångerveckan. Avtal slutna vid auktioner är direkt undantagna i förslaget. Man har på Justitiedepartementet emellertid börjat tveka angående undantaget och kommer eventuellt att ändra förslaget. Jag avser därför att undersöka reglerna om ångerveckan, och se vilka konsekvenserna blir vid en tillämpning av denna bestämmelse vid köp på Internetauktion.

1.3 Metod

Jag har sökt svaren på ovanstående frågor främst genom att studera Internetauktionsföretagens avtalsvillkor jämförda med tillämplig lagstiftning. För att få en teoretisk bakgrund, har jag även

---

⁵ Med ordet avses den person som driver auktionen. Uttrycket används för att beteckna både fysiska och juridiska personer. Synonymt används även ordet auktionären.

studerat doktrin och förarbeten till lagstiftningen. För att kunna analysera auktionsföretagets rättsliga ställning måste först auktionens rättsliga natur undersökas. Därefter studeras förmedlingsregeln i konsumentköplagen och hur den kan tillämpas vid konsumentköp på Internetauktioner.

Jag har utgått från auktionären för att belysa dennes rättsförhållande dels med säljaren, men framförallt med köparen. Eftersom Internetauktionsföretagen inte gärna delar med sig av sina affärshemligheter, är det svårt att studera relationen mellan auktionären och säljaren eller leverantören av produkterna. Det går helt enkelt inte att få tillgång till dessa avtal. Inte heller är Internetauktionsföretagen särskilt benägna att svara på frågor.

1.4 Avgränsningar

När jag påbörjade min studie, kunde jag inte ana att det skulle finnas så många intressanta aspekter av handeln på konsumentrelaterade Internetauktioner. Eftersom jag inte helt har velat stryka intressanta problem som jag har stött på, men som inte ryms i uppsatsen, har de placerats i bilagor. Dessa problem är dock inte fullt utvecklade. Som bilaga finns även utdrag ur de största Internetauktionernas avtalsvillkor.

Uppsatsen omfattar endast försäljning av viss lös egendom vid de svenska auktioner på Internet som vänder sig till företrädesvis konsumenter. Försäljning av handelsvaror såsom spannmål, metaller och aktier utelämnas helt. Jag har även valt att utesluta auktioner av fast egendom, ett annars mycket vanligt föremål för försäljning på auktion. Vidare kommer inte ”business to business”-auktioner att behandlas. Det finns heller inget utrymme för att undersöka annan elektronisk handel. Även köparinitierade auktioner, såsom Letsbuyit.com, har avgränsas bort från uppsatsen.

Ett mycket intressant problem av ökande omfattning, är de juridiska konsekvenser som uppstår vid internationell handel. Jag har dock valt att koncentrera min undersökning till

svenska förhållanden, alltså då en svensk handlar i Sverige från ett svenskt Internetauktionsföretag och då svenska regler skall tillämpas.

2 Auktionens natur

2.1 Inledning

Nationalencyklopedien definierar ordet auktion som en ”offentlig försäljning vid vilken spekulanterna efter hand avger allt högre bud och varan säljs till den högstbjudande”⁶. Enligt denna betydelse kan såväl begagnade som nya varor omfattas av begreppet auktion. Det sägs heller inget om vem som skall ordna den offentliga försäljningen. Brukligt är dock att försäljningen ordnas av ett auktionsföretag som företräder antingen säljaren eller köparen. Om det, för att vara en auktion, inte behöver finnas ett krav på en förmedlare, vad skiljer då detta försäljningssätt från anbudsförfarandet? Är det endast prissättningsmekanismen som avses med begreppet auktion? I detta kapitel söker jag svaren på frågor om auktionens natur och vilka kriterier som skall finnas med för att försäljningen skall anses gjord på auktion.

2.1.1 Så fungerar ”antikauktionen”

Vanligast vid auktioner av bohag och antika föremål, är att endast en vara av samma sort finns och auktioneras ut samt att man säljer begagnade varor. Vanligtvis gör man en uppdelning mellan auktioner för föremål av stort värde samt för mindre exklusiva varor. Både Stockholms och Göteborgs Auktionsverk håller stadsauktioner, i regel varje vecka, samt specialauktioner för olika typer av föremål, t ex konst- och antikviteter, modern formgivning och grafik. Hos de traditionella auktionsföretagen säljs idag främst konst, möbler, silver, glas och porslin, smycken, mattor och ljuskronor.

---

⁶ Se Nationalencyklopedien, 1995

Vid inlämning av varor till auktion, görs en värdering av företagets experter och man ger sedan ett rekommenderat utropspris samt ett tips om på vilken slags auktion föremålet kommer att nå högsta pris. Auktionsföretaget kan även avtala med säljaren om ett bevakningspris, under vilket föremålet inte får säljas. Om budgivningen stannar under detta minimipris, sker ett s k återrop varefter man kan göra en omförsäljning. Säljaren betalar provision för varje enskild auktionspost till auktionsföretaget på ca tolv procent plus moms av klubbat pris. Auktionsföretaget ombesörjer och står risken för transporten av föremålet till auktionsstället.

För att delta i auktionen, måste den intresserade köparen ansöka om att erhålla en auktionsspade hos auktionsföretaget, som gör en kreditbedömning och sedan avgör om köparen är godkänd. Vid inrop skall spaden med ett kreditnummer uppvisas för auktionsförrättaren, varvid en bindande registrering av köp sker.

Det förekommer även att auktionsföretaget åtar sig inropsuppdrag, för vilket man tar ut en inköpsprovision på värdet av det inköpta föremålet. Traditionella auktionsföretag har även börjat visa sina föremål på webben och erbjuder till och med budgivning on-line.

2.1.2 Så fungerar Internetauktionen

Den amerikanska webbsidan www.ebay.com startades 1995 av en hängiven samlare av Pez, en slags hållare för godistabletter. Ebay är idag störst i världen på konsumentrelaterade Internetauktioner som vänder sig till konsumenter och är de svenska motsvarigheternas förebild. Sedan en tid förekommer svenska företag som säljer och/eller förmedlar både begagnade och nya varor i auktionsform. Vid utauktionering av nya varor, förekommer ofta att flera produkter av samma typ utbjuds. Försäljningen sker genom tävlan om varorna, där det muntliga köpsläendet har ersatts med ett elektroniskt, och där buden höjs genom ett klick på musen.

Grundtanken är att ägaren av webbsidan upplåter plats för säljare att erbjuda sina varor, medan köparen registrerar sig som användare och sedan kan bjuda på varorna. Syftet med

Internetauktionen är att genom ett lågt utropspris, locka konsumenter till att köpslå om varor och få dem att göra stora fynd, eller åtminstone tro att de fyndar. En av anledningarna till att butiker på nätet kan hålla lägre priser är deras avsaknad av kostnader för butikshyra. Internet bidrar även till eliminering av gränser och ökad konkurrens mellan företag över hela jorden. Ebay.com, ett amerikanskt Internetauktionsföretag, kan i teorin konkurrera med svenska Bid2day.com om australiensiska konsumenters köpkraft. Kontentan blir att priserna pressas och konsumenterna kan handla till lägre priser.

Internetauktionären säljer alltså en tjänst till någon som vill bjuda ut varor till försäljning. De största Internetauktionärerna bjuder ut nya produkter, främst datorer, hemelektronik och sportartiklar som man har köpt upp från etablerade återförsäljare. Några erbjuder flygbiljetter och resor. Webbauktionsjättarnas affärsidé är att sällanköpsvarorna har fått en allt kortare livslängd och företagen har därmed fått ett allt större behov av att avsätta utgångna modeller, förra årets produkter och restlager. Bidlet AB menar att syftet från början varit att skapa en handelsform som ger leverantörerna en möjlighet att sälja ut överblivna produkter, samtidigt som köparna får tillgång till varorna till ett förmånligt pris.⁷ Internetauktionärerna samarbetar med kända varumärken av hög kvalitet för att framstå som en seriös butik och för att vinna kundens förtroende, vilket är viktigt vid en lansering ny försäljningsmetod.

Det finns två typer av Internetauktioner; de som fungerar på liknande sätt som gula tidningen, och de större där förmedlaren köper in ett visst antal varor och sedan fungerar som en återförsäljare på Internet. Både privatpersoner och företag kan delta i båda typerna av auktioner. Det krävs endast en kostnadsfri registrering av köparen, för vilken man måste vara över 18 år. Vid samtliga undersökta Internetauktioner är det gratis för privatpersoner att bjuda ut sina varor till försäljning, medan man tar ut en avgift för företagsannonser.

---

⁷ Se www.bidlet.se/about.htm, 991221

Eftersom auktionerna pågår hela tiden, kan man fritt börja bjuda så fort registreringen är gjord. Genom att välja i listan över produkter och klicka på den man är intresserad av, finner man information om den aktuella varan. Där finns dels produktuppgifter, men även information om högsta bud just nu, hur länge auktionen pågår, varans cirkapris i butik, lägsta budökning samt köp- och leveransvillkor. Bud skall anges inklusive moms. När auktionen är avslutad, får den eller de köpare som har avgivit vinnande bud besked via sin e-postadress, varefter köparen inom fyra dagar måste bekräfta sitt bud. Avstår köparen från att bekräfta budet, förlorar han varan. Vid köp från Bidlet eller Bid2day, sker betalning antingen mot faktura eller genom postförskott. Dessa auktionsföretag svarar sedan för att varan levereras till angiven adress.

En privat säljare lägger upp sin annons genom att fylla i olika kategorier presenterade på auktionssidan. Vid försäljning bör han, enligt Internetauktionsföretagens tips för lyckad försäljning, göra en detaljerad beskrivning och även om möjligt lägga in en bild på varan. En intresserad köpare har möjlighet att söka bland representerade kategorier för att finna rätt vara. Auktionen är gratis för privatpersoner, oavsett om man vill köpa eller sälja, medan företag betalar för tjänsten. Säljaren bestämmer utropspris och hur länge auktionen skall pågå. Köparen bjuder på varorna och säljaren avgör vilket bud han är beredd att acceptera. På flera webbauktioner förekommer betygssystem, där parterna bedömer och graderar varandra för att undvika oseriösa användare.

2.1.3 Internetauktionsföretag

Bidlet AB är ett av de största svenska auktionsföretaget och finns under adressen www.bidlet.se, där man erbjuder nya varor till försäljning. På webbsidan finns beskrivningar och bilder på varor som kan liknas vid ett vanligt skyltfönster. Bidlet AB står även bakom en förmedlingstjänst benämnd www.eannons.se, som också fungerar som köp- och säljtjänsten på Aftonbladets hemsida. Hit kan privatpersoner och företag vända sig för att sälja begagnade varor, restlager eller motsvarande genom auktion. Eannons.se har ingen aktiv roll i förmedlingen, utan upplåter endast plats på sina webbsidor.

En annan stor svensk auktionssida har adressen www.bid2day.com. Även här förekommer försäljning av nya varor samt förmedling av begagnade varor mellan. Webbsidan samt komplementbutiken Bid2day Store ägs av företaget Bid2day Scandinavia AB. Eftersom man samarbetar med Passagen och Telenordia, kan man från nämnda sidor länka sig till auktionssajten.

På adressen www.se.teleauction.com finns en Internetauktion, ägd av Interactive Television AB, som erbjuder nya varor till högstbjudande. På webbsidan uppges även att samtliga bud bearbetas varefter de högsta sorteras ut och berörda parter kontaktas. Urvalsproceduren kräver dock ingen grundligare undersökning av köparen, eftersom högstbjudande kund vinner. Vid lika bud gäller det först lagda⁸.

En annan variant av Internetauktion står www.postordermarknaden.com för. Här kan privatpersoner och företag annonsera, sälja på auktion eller genom anbudsförfarande. För att klargöra vilka varor som säljs genom ett auktionsförfarande, skall säljaren ange i annonsen om han väljer att endast sälja till begärt pris. Om man däremot vill sälja efter ett anbudsförfarande, förmedlar Postordermarknaden via e-post samtliga bud som läggs på de utannonserade varorna, och annonsören avgör själv vilket som skall accepteras. Accept görs genom returnering av meddelandet med det antagna budet och härigenom sluts avtalet. Postordermarknaden driver även en betalnings- och fraktförmedling, där säljaren ber om förmedling av betalning från köparen. Postordermarknaden ombesörjer sedan transporten till köparen. Man menar att servicen ger trygghet både för köparen och säljaren, eftersom den sistnämnde försäkrar sig om att få betalt och köparen får varan levererad på ett säkert sätt. Både köpare och säljare får betala för dessa tjänster.

Antalet Internetauktioner växer stadigt och förutom de ovan nämnda större sidorna finns en uppsjö av mindre marknadsplatser för försäljning av begagnade varor. Mellan den mer

---

⁸ Se bilaga 3, Teleauctions auktionsregler och villkor, p 8.

namnkunniga Dagens Nyheters ”köp & sälj auktion” och Länsmans Online Auktion⁹ finns idag ett samarbete. Det kommer troligen att hjälpa den sistnämnda fortfarande lilla auktionssidan att växa. Bamba Auktion finns på www.bamba.nu och är fortfarande en relativt liten auktionssida. Webbsidan www.webauktion.nu är liksom Eannons ett mer avancerat pryltorg för privatpersoner och företag som önskar sälja saker som man inte längre använder.

2.1.4 Typer av auktioner

Vanligen förekommer upp till fyra olika slags auktioner; traditionell (engelsk), blixtauktion, dold och holländsk auktion. Vid den samtliga auktioner, förutom den holländska sker budgivningen i uppslag och intressenter kan följa utvecklingen av bud, vilken återfinns på webbsidan. Holländsk auktion är en slags bakvänd auktion, där utropspriset motsvarar ordinarie butikspris och sedan sjunker med en viss summa per på förhand bestämd tidsperiod, tills någon köper produkten. Blixtauktionen, som genomförs med stigande bud, pågår under mycket kort tid, vanligen några minuter till skillnad från andra auktioner som kan pågå under flera dagar.

Kännetecknande för auktioner är ju just att köparna öppet tävlar mot varandra och fortlöpande kan följa budutvecklingen. Vid den dolda auktionen kan köparen inte se hur mycket andra spekulanter har bjudit, varför han inte heller kan veta hur mycket han behöver höja sitt anbud för att erhålla varan. Frågan uppstår då vad som skiljer försäljning vid en auktion i allmänhet och dold auktion i synnerhet, mot försäljning genom anbudsförfarande. Jag återkommer till detta problem under avsnitt 2.3.3 där en jämförelse görs mellan dessa två försäljningstekniker.

---

⁹ Se Länsmans Online Auktions webbsida, www.auktion.cit.se. 991211

2.2 Auktionsförfarandet

2.2.1 Inledning

För att ett avtal skall anses slutet på auktion krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda. Ett *flertal* köpare skall ägna sig åt *inbördes tävlan* om samma vara hos en av utbudaren organiserad försäljning. Med auktion kan alltså avses det prissättningssystem som innebär att köpare bjuder mot varandra och den som avger högsta budet får varan. Vid holländsk auktion erhåller den köpare som bjuder först, varan. Frågan uppstår emellertid om försäljningen fortfarande görs på auktion när endast en köpare är intresserad och tävlingsmomentet således bortfaller. Vidare måste undersökas om försäljningssystemet fortfarande kan anses vara en auktion om ett flertal varor av samma slag utbjudes för öppen budgivning.

Man skulle vidare kunna tänka sig att försäljning på auktion kräver ytterligare ett rekvisit, nämligen ett *trepartsförhållande*, bestående av säljare, köpare och en förmedlare. Då uppstår problemet om försäljningen fortfarande kan anses gjord på auktion om säljaren av varan även sköter själva utropningen.

2.2.2 Auktionens avtalsmekanism

Auktioner är ett speciellt sätt att ingå avtal på, som karaktäriseras av att samtliga intresserade köpare muntligen under inbördes tävlan bjuder på utropade föremål. På Internetauktioner ersätts de muntliga buden av ett elektroniskt, där det även förekommer andra former av uppslaget.¹⁰ Inropet av ett föremål räknas som en bindande viljeförklaring, medan utropet kan tolkas på två olika sätt. När auktionsförrättaren förbehållslöst ropar ut föremål till försäljning måste utropet jämföras med ett anbud, där inropet skall ses som en accept. I auktionsavtalen

---

¹⁰ Se Adlercreutz, Avtalsrätt I, s 88, angående avtalslagens modell för avtalsslut tillämpad på auktioner. Man skulle dock kunna tänka sig att auktionens avtalsmekanism inte skall pressas in i avtalslagens modell för avtalsslutande, utan att det i stället rör sig om handelsbruk.

hos Internetauktionsföretagen förekommer klausuler om fri prövningsrätt, varvid säljaren förbehåller sig rätten att förkasta även det högsta budet. Utropet blir därmed att jämföra med ett utbud, varvid inropet måste anses vara anbud, av vilket anbudsgivaren är bunden under en relativt kort tid¹¹, som längst tills ett nytt anbud har avgivits.¹²

Föremålen kan emellertid även utropas ovillkorligen, utan auktionärens möjlighet att förkasta bud. Utropet måste då anses som ett anbud och högsta bud vinner oavkortat. Eftersom accepten inte kommer att vara ren, utropat pris är ju nästan aldrig detsamma som klubbat pris, måste denna gälla som ett nytt anbud. Genom klubbslaget accepterar auktionsförrättaren anbudet. Bindande avtal har härmed uppstått. Genom den sedvänja som har uppkommit under auktionernas långa historia, anses auktionen avslutad när auktionsförrättaren klubbar det sista budet. Därigenom har det sist lagda budet antagits och ett bindande avtal har uppkommit.¹³

Vid Internetauktioner anges innan budgivningen börjar, hur länge den aktuella auktionen skall fortlöpa. När det på förhand angivna klockslaget har infunnit sig, avslutas auktionen. Den som då har lagt det högsta budet vinner budgivningen. Vid lika anbud gäller det först lagda, vilket är enkelt att kontrollera eftersom tidpunkten när buden lämnas registreras. Köparen måste dock bekräfta sitt anbud innan ett bindande avtal sluts. Anbud kan inte återkallas, varken innan auktionen har stängt eller efter. Efter auktionens avslutande och genom köparen bekräftelse av anbudet har ett bindande avtal slutits med den person som lade det sista budet.

2.2.3 Auktion som prissättningsmekanism

Säljaren vet vilka kostnader han har för att producera en vara och sätta den i omlopp. Därför har han, för att täcka sina omkostnader, bestämt till vilket pris han är beredd att sälja varan och följaktligen använt sig av en fix prislista. Priset har därutöver bestämts av tillgång och efterfrågan. Makten att bestämma priset har med andra ord till stor del legat hos säljaren, och

---

¹¹ Jämför 3§ 2 st AvtL, enligt vilken muntliga anbud skall antagas omedelbart.

¹² Se Adlercreutz, Avtalsrätt I, s 88

¹³ Se Adlercreutz, Avtalsrätt I, s 88.

till viss del hos marknaden. Om antalet intresserade köpare har varit färre än antalet varor till försäljning, har säljaren varit tvungen att sänka priset eller att hålla varorna i lager och vänta tills de åter blir efterfrågade.

Vid försäljning på auktion kullkastas hela denna prissättningsmekanism. Istället sker en förskjutning av prisbestämmandemakten åt köparhållet. Genom att köparna ställs mot varandra och öppet tävlar om vem som är beredd att betala mest för varan, läggs prinsnivån i allt högre grad i händerna på spekulanterna. Buden höjs successivt och den köpare som har bjudit högst, erhåller slutligen varan. När två varor av samma typ utbjuds till försäljning kommer en förlorare att framträda, den som bjöd högst. Eftersom en annan intressent genom att bjuda näst högst kunde få samma vara, men till ett lägre pris, har den högstbjudande gjort en dålig affär. Risken är därför stor att den högstbjudande vill ångra sitt köp.¹⁴

Prissättningen vid auktion kan emellertid styras av andra faktorer. Säljaren kan exempelvis använda sig av ett lägsta utropspris, vilket kan ligga över produktionskostnaderna och således innehålla en vinstdel. Man kan även förbehålla sig rätten att förkasta det högst lagda budet vid tidpunkten för auktionens avslutande. Genom dessa förfaranden behålls det avgörande momentet i prisstyrningen hos säljaren, trots att köparen ges en större bestämmanderätt över priset.

I ett samhälle där brist på varor inte är ett problem, utan där man i stället har ett visst mått av överproduktion, kommer lagerhållningskostnader att öka och säljaren kommer att få ett allt större behov att avsätta sina produkter. Då kommer prisbestämmandemakten att successivt förskjutas åt köparhållet, och konsumenterna kommer att få allt större inflytande.

---

¹⁴ Se vidare kapitel 4 om ångerveckan. Detta kallas i nationalekonomi för the winner's curse. Det finns auktioner där den högstbjudande får köpa för det pris som näst högsta budet har erbjudit.

2.2.4 Förmedlingsrekvisitet

Såsom angivits i inledningen av detta kapitel definieras begreppet auktion i nationalencyklopedien som en offentlig försäljning, vid vilken spekulanterna avger allt högre bud. Rekvisitet ”offentlig försäljning” bör tolkas så att försäljningen skall vända sig mot fler än en intressent. Säljaren frågar ett flertal spekulanter hur mycket var och en är villig att bjuda för en vara. Om sedan endast en person visar sig intresserad av att bjuda på varan är ointressant. Just viljan att erbjuda flera personer att tävla mot varandra om *en* vara, är vad innebörden av offentlighetsrekvisitet. Således är även försäljning genom högstbjudande med en deltagare en auktion, så länge man har erbjudit varan till ett flertal personer.

I definitionen av auktion inbegrips budgivningsproceduren, varigenom auktionsförfarandet särskiljs från de traditionellt fixa prislistorna. Trots att ett handelsbruk innefattande en förmedlare vid auktionsförfarande har utvecklats, kan detta rekvisit inte ges någon betydelse vid bestämmandet av vad som skall anses vara en auktion. Istället är prissättningsmekanismen det avgörande rekvisitet vid bedömningen av vad som skall vara en auktion, eftersom den väsentliga skillnaden från försäljning enligt en fix prislista ligger i just denna företeelse. Syftet med auktion är att erbjuda ett antal personer deltagande i budgivningen. Därför måste även en vara utbjuden till försäljning och till högstbjudande anses såld på auktion, även om endast en person lägger bud.

Den auktionsverksamhet som bedrivs på Internet, både där auktionsföretaget köper in varor och således är återförsäljare, och där en ren förmedling sker, omfattas alltså av begreppet auktion.

2.3 Anbudsförfarandet

2.3.1 Inledning

Liksom auktion, är anbudsförfarandets syfte att genom inbördes tävlan mellan spekulanter uppnå ett så fördelaktigt avtal som möjligt. Som ett första led i avtalsslutet infordras skriftliga anbud. Detta avtalssätt är vanligt framför allt vid mer komplicerade avtal, såsom byggnadsentreprenad.¹⁵ Framförallt vid statlig och kommunal verksamhet har anbudsförfarandet stor betydelse, vilket regleras i upphandlingsförordningen och motsvarande kommunala bestämmelser. Under detta avsnitt ges en mycket kortfattad redogörelse för anbudsförfarandets karakteristik, för att en jämförelse med den dolda auktionen skall kunna göras.

2.3.2 Avtalsmekanismen

Det förekommer vanligen tre upphandlingsformer, sluten upphandling, förhandlingsupphandling och direktupphandling. De två förstnämnda bygger på ett anbudsförfarande. Adlercreutz menar att infordrandet av anbud kan betecknas som ett särskilt slag av utbud. Häri kan anges hur länge anbud skall vara bindande. Om ingen upplysning finns skall det räknas med skälig acceptfrist. Det finns ofta en precisering i anbudsinfordran om vilka avtalsvillkor som skall ingå i avtalet, vilket medför att anbudena endast kommer att skilja sig prismässigt. Anbudsinfordran sker i allmänhet med fri prövningsrätt av inlämnade anbud, vilket medför att anbudsgivare inte kan kräva att hans bud skall antas.¹⁶

Trots att infordrandet av anbud är en slags uppfordran att avge anbud, har den inte de rättsverkningar som anges i 9 § AvtL, eftersom denna bestämmelse tar sikte på försäljning av samma slags varor till ett flertal kunder. Vid infordrande av anbud står det klart att endast ett avtal i allmänhet skall slutas, varför accept krävs.

---

¹⁵ Se Adlercreutz, Avtalsrätt I, s 90.

¹⁶ Se Adlercreutz, Avtalsrätt I, s 90 ff.

2.4 Jämförelse mellan anbudsförfarande och auktion

Auktion och anbudsförfarande har samma syfte, att uppnå ett så högt pris som möjligt genom spekulanternas inbördes tävlan. Både vid anbudsinfördran och auktion erbjuder man ett antal villkor och ser sedan vilken köpare som accepterar dessa till ett för säljaren mest fördelaktigt pris.

Mellan en dold auktion och försäljning genom ett anbudsförfarande finns vissa likheter. De intresserade köparna kan exempelvis inte varken vid dold auktion eller vid ett anbudsförfarande, se hur mycket övriga spekulanter har bjudit för varan. Följaktligen vet spekulanten inte hur mycket han bör höja sitt anbud för att vinna.

Vid auktion har emellertid spekulanterna möjlighet att se hur mycket övriga anbudsgivare har bjudit och kan därmed göra en avvägning mellan viljan att erhålla varan och det pris man tvingas betala.¹⁷ Vid anbudsförfarande kan avgivarna däremot inte se vilket pris övriga medtävlande har bjudit och man vet därför inte heller hur mycket man bör höja sitt pris för att vinna avtalet. Vid ett anbudsförfarande uppmanas spekulanterna att inkomma med ett anbud före ett visst datum, och har därefter ingen möjlighet att ändra sitt anbud. Auktionen däremot är levande under en bestämd tidsperiod och spekulanterna har då möjlighet att höja sina anbud vid ett obegränsat antal tillfällen under den tid som auktionen pågår.

Den grundläggande skillnaden mellan ett anbudsförfarande och en auktionsförsäljning ligger följaktligen i prissättningsmekanismen, möjligheten att vid auktion successivt höja sitt anbud tills man erhåller varan.

---

¹⁷ Detta gäller dock inte holländsk auktion.

3. Internetauktionsföretagets rättsliga ställning

3.1 Inledning

Utgångspunkten i den svenska avtalslagen vid slutande av avtal, är att inga andra än parterna själva blir bundna av avtalet och får förpliktelser till följd av avtalet. Vid lagens tillkomst såg man tvåpartsförhållanden; säljare-köpare, borgenär-gäldenär, arbetsgivare-arbetstagare. De största Internetauktionärerna, vilka uppträder som om de vore förmedlare, är juridiskt sett säljare. Jag syftar på Bidlet AB och Bid2day Scandinavia AB, som driver auktionerna www.bidlet.se respektive www.bid2day.com. Av köpvillkoren framgår att Bidlet AB förblir ägare till såld vara, till dess full betalning har erlagts.¹⁸ Bidlet.se kan därför omöjligt vara något annat än säljare av varorna och måste betecknas som en butik på nätet, men i vilken försäljning sker i auktionsform. Efter samtal med kundtjänstansvarig, framkommer att även Bid2day.com är återförsäljare av de nya varor som utbjuds i auktionsform på webbsidan.

3.1.1 Näringsidkarbegreppet på Internet

För att konsumentköplagen skall bli tillämplig, krävs att köpet träffas mellan en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet, och en konsument. Lagen skall också tillämpas när köpet görs mellan två privatpersoner, men förmedlas av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet, 1 § KköpL. Enligt förarbetena avses med näringsidkare, en fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. Det finns alltså inga större krav på verksamhetens omfattning, ej heller att den bedrivs i vinstsyfte.¹⁹ Försäljningen måste dessutom ske inom ramen för näringsidkarens yrkesmässiga verksamhet. Detta rekvisit syftar till att undanta fall då en person, som i och för sig är näringsidkare, säljer en vara under sådana förhållanden att han måste anses handla i

---

¹⁸ Se www.bidlet.se/03_main.htm, köpvillkor p 9.

¹⁹ Se Prop 1989/90:89, s 60.

egenskap av privatperson.²⁰ Konsumentköplagen kan alltså inte tillämpas när en företagare säljer sin privata egendom. Lagen är tvingande till konsumentens förmån, varför avtalsvillkor som inskränker konsumentens rättigheter enligt lagen blir ogiltiga.

Internetauktionärerna erbjuder tjänster i form av plats på sin webbsida, visserligen gratis för privatpersoner, men uteslutande mot ersättning av företag. Man använder sig av marknadsföring för att sprida information om sina tjänster och det förekommer verksamhet av ekonomisk natur. Vinstgivande eller ej är oväsentligt. Internetauktionärerna är således i lagens mening näringsidkare och konsumentköplagen skall tillämpas vid försäljning.²¹

3.1.2 Konsumentbegreppet på Internet

Det är av stor vikt att en näringsidkande säljare kan fastställa med vilken typ av motpart avtalet sluts, så att han på förhand vet om konsumentskyddslagstiftning är tillämplig. I svensk konsumentlagstiftning finns inget enhetligt konsumentbegrepp, varför samma transaktion kan komma att bedömas enligt flera olika regelkomplex.²² Konsumentskyddslagarna gäller dock vanligtvis när en konsument agerar huvudsakligen för enskilt ändamål eller för enskilt bruk.²³ En person som köper hemelektronik eller andra produkter på en Internetauktion är alltså konsument, om han skall använda varorna huvudsakligen för enskilt bruk. Köper han däremot varorna för sin arbetsgivares räkning eller för sin egen näringsverksamhet, är han inte konsument.

I svensk konsumentlagstiftning innebär begreppet konsument inte någon begränsning avseende avtalsobjektets användning i sig, utan denna begränsning regleras särskilt genom tillägget ”huvudsakligen för enskilt ändamål”.²⁴ Det förekommer dock lagar där innebörden av termen

---

²⁰ Se Prop 1989/90:89, s 60.

²¹ Se vidare nedan avsnitt 3.2, om lagens tillämpning vid förmedling.

²² Se Herre, Konsumentköplagen En kommentar, s 66.

²³ Se exempelvis 1 § HemfL, 1 § KKrL, 1 § KTjL

²⁴ Se Nordisk implementering av distansavtalsdirektivet, s 26.

konsument inte särskilt förklaras.²⁵ Huvudsaklighetsrekvisitet finns inte med i varken hemförsäljningsdirektivet eller distansavtalsdirektivet. Vid implementeringen av hemförsäljningsdirektivet diskuterades innebörden av rekvisitet och man påpekade att ministerrådet och kommissionen uttalat att, där en konsument handlat för eget bruk och för förvärvsverksamhet, skall avtalet omfattas av direktivet endast där konsumenten huvudsakligen handlade utanför förvärvsverksamheten.²⁶

Frågan uppstår emellertid hur Internetauktionären skall kunna avgöra med vem han avtalar. När en köpare använder personlig e-postadress, är det i dagsläget svårt att kontrollera om personen handlar för eget bruk. Eftersom näringsidkaren i allmänhet har bevisbördan för att han inte har avtalat med en konsument, har han också intresse av att fastställa om motparten är konsument eller ej.²⁷

Herre för ett intressant resonemang om konsumentköplagens tillämplighet. Lagen torde förutsätta att näringsidkaren insåg eller bort inse att det rör sig om ett konsumentköp enligt definitionen i 1 § KköpL, varför utrymme för presumtioner lämnas angående vissa varor.²⁸ Vid köp av vissa varor, t ex sportartiklar och kläder, är det lättare att indirekt fastställa syftet med införskaffandet. Såvida inte skidutrustningen skall användas som arbetsredskap av en pistör, eller vid ett av en skidproducent arrangerat jippo i skidområdet, köps denna typ av vara uteslutande för eget bruk.

Naturligtvis är det fortfarande svårt att faktiskt se vem som köper för eget bruk och vem som företräder sin arbetsgivare, möjligtvis kan slutsatser dras av vem som skall betala de införskaffade varorna. De Internetauktionsföretag som är återförsäljare, förutsätter att en köpare som använder sin personliga e-postadress handlar för enskilt bruk. Därmed tillämpas

---

²⁵ Se t ex 1 § konsumentförsäkringslagen och 1 § marknadsföringslagen.

²⁶ Se Nordisk implementering av distansavtalsdirektivet, s 27.

²⁷ Se Hultmark, Elektronisk handel och avtalsrätt, s 77.

²⁸ Se Herre, Konsumentköplagen En kommentar, s 73.

uteslutande konsumentköplagen vid försäljning i auktionsform, så länge köparen inte uppger att införskaffandet sker för en näringsidkares räkning.

3.1.3 Mellanman

Kännetecknande för en mellanman, är att han handlar för någon annans, sin huvudmans räkning. Med undantag från kommissionsreglerna, blir huvudmannen bunden under förutsättning att mellanmannen följer de instruktioner han har fått för sitt handlande. Han företar alltså rättshandlingar, men kan ibland även inneha rent faktiska uppgifter, såsom att ta hand om varor som han antingen skall sälja för huvudmannens räkning eller som han har inköpt för denne. Beroende på vilka uppgifter och vilka instruktioner han har fått av sin huvudman, kommer mellanmannen att uppträda i olika juridiska dräkter.²⁹ I dessa avtalssituationer finns alltså ett rättsligt förhållande dels mellan huvudmannen och mellanmannen, det inre förhållandet, men även mellan tredje man och huvudmannen, vilket benämns ytterförhållandet.

3.1.4 Annonsförmedlare

Sedan länge har tidningar erbjudit sina läsare att annonsera under vad man kallar ”köp- och säljsidorna. Säljaren skickar då in en annons och betalar för antalet rader han önskar ha i tidningen. På detta sätt får privatpersoner möjlighet att sälja sina begagnade saker. Företrädesvis säljs sportartiklar, djurtillbehör, hemelektronik och hifi genom tidningarnas försorg. Den presumtive köparen läser tidningen och ringer själv upp säljaren alternativt kontaktar tidningen som förmedlar köparens namn och telefonnummer till säljaren. Förmedlaren har vid detta förfarande ingen aktiv roll, utan upplåter endast plats i tidningen mot betalning.

Vanligtvis förekommer anslagstavlor i kvartersbutiker, där kunderna kostnadsfritt kan sätta upp sina annonser. På samma sätt som vid tidningsannonser, har affären ingen aktiv roll i förmedlingen utan upplåter endast utrymme för kundernas annonser. På liknande sätt förekommer mer avancerade pryltorg på Internet, varav Eannons.se och Webauktion.nu är två

exempel. Man upplåter plats på sin webbsida, där intresserade privatpersoner kostnadsfritt kan annonsera ut varor till försäljning. Köparna bjuder här mot varandra och man kan se hur mycket budet bör höjas för att man skall få varan.

Frågan är dock hur aktiv förmedlaren måste vara, för att vara av någon mellanmansrättslig karaktär. Tidningsutgivarens ansvar för tryckandet av uppgifter i annonsen, är inte av förmedlingsjuridisk karaktär, eftersom det krävs att köparen själv kontaktar säljaren och parterna ingår avtal utan ytterligare hjälp av tidningen. Likadant gäller då två personer sluter avtal efter att ha funnit varandra genom en annons i kvartersbutiken.

När Internetauktionen är ”helautomatisk”, dvs säljaren övervakar själv de bud som läggs på utbudna varor och han kontaktar själv den köpare som har bjudit högst, måste webbsidans ”ägare” liknas med affärsinnehavaren eller tidningsutgivaren och alltså inte vara ett mellanmansrättsligt institut. Endast det faktum att Internetannonsförmedlaren har investerat i en dyr och avancerad datautrustning föranleder inte att han automatiskt får en mellanmansrättslig ställning. För att Internetannonsförmedlaren skall få en mellanmansrättslig status måste han på något sätt befatta sig med buden. Han skulle exempelvis kunna ta emot anbuden till sin elektroniska brevlåda och sedan själv skicka dem vidare till mottagaren. Detta förfarande förekommer emellertid inte, utan förmedlingen av anbuden sker automatiskt. Den förmedling mellan privatpersoner som sker genom Eannons och Webauktion föranleder alltså inte att något mellanmansrättsligt ansvar aktualiseras.

---

²⁹ Se bilaga 2 för en redogörelse av de för Internetauktioner relevanta mellanmännen.

3.2 Förmedlingsregeln i 1 § 2 st KköpL

3.2.1 *Regelns materiella innehåll*

Konsumentköplagen kan bli tillämplig även om säljaren själv inte är näringsidkare, men om köpet förmedlas för säljaren av näringsidkaren i dennes yrkesmässiga verksamhet, 1 § 2 st KköpL.³⁰ Det förutsätts att köparen är en privatperson som förvärvar huvudsakligen för enskilt bruk. Denna regel innebär att den näringsidkande förmedlaren blir solidariskt ansvarig med säljaren. Köparen kan alltså välja mot vem han vill rikta sina krav med anledning av fel eller dröjsmål. Härigenom kommer konsumenten i en bättre situation när han köper av en privarperson genom en näringsidkande förmedlare, än när han köper direkt av en näringsidkande säljare. Om köpet däremot förmedlas av en näringsidkare för en annan näringsidkande säljare är förmedlingsregeln inte tillämplig. Situationen skall i stället bedömas enligt första stycket KköpL, varför det solidariska ansvaret mellan säljaren och förmedlaren bortfaller.³¹ Regeln innebär också att en privat säljare som anlitar en näringsidkare för försäljning av sina varor, kommer att få ansvar enligt konsumentköplagen.

Förmedlingsregeln skall inte tillämpas då näringsidkaren endast har satt köpare och säljare i förbindelse med varandra, utan att själv direkt ha deltagit i förhandlingarna.³² Den näringsidkande förmedlaren måste aktivt medverka till köpet, exempelvis genom att han ställer sitt kontraktsformulär till förfogande. När konsumentköplagen stiftades, fanns ingen kommersiell förmedling på Internet. Därför sägs inget i förarbetena om denna företeelse. Eftersom ett tekniskt område har utvecklats efter lagens ikraftträdande, kan en ändamålstolkning göras. Frågan uppstår därvid om en investering i dyr och tekniskt avancerad datautrustning kan inbegripas i vad som avses med ett aktivt medverkande till köpet.

---

³⁰ Se avsnitt 2.1.1 för en redogörelse av rekvisitens innebörd.

³¹ Se Prop 1989/90:89, s 61.

³² Se Prop 1989/90:89, s 61.

Tidigare har en jämförelse gjorts med tidningarnas ”köp& sälj-sidor” gjorts, varvid det har konstaterats att deras roll inte är av mellanmansrättslig karaktär. Även tidningen har emellertid gjort stora, dyra och tekniskt avancerade investeringar i tryckpressar för att kunna publicera annonser, men har ändå inte ansetts ha en tillräckligt aktiv roll i förmedlingen. För att 1 § 2 st KköpL skall kunna tillämpas, måste förmedlaren aktivt arbeta mellan köparen och säljaren och det räcker alltså inte att förmedlaren bara sätter dem i förbindelse.³³ Därför kan inte en helautomatisk förmedling mellan privatpersoner på Internet omfattas av konsumentköplagen.

Om säljaren är på obestånd eller har upphört med sin näringsverksamhet, kan köparen vända sig till en näringsidkare i ett tidigare säljled, 46 § KköpL. Denna bestämmelse gäller både vid köp hos Bidlet och Bid2day, vilket medför att köparen kan vända sig till leverantören av varorna om Bidlet eller Bid2day exempelvis skulle gå i konkurs. I fall där förmedlingsregeln skall tillämpas, innebär detta att köparen, precis som vid anspråk pga fel i varan, kan vända sig mot den av säljaren eller förmedlaren som inte är på obestånd.

3.2.2 Förmedlingsregeln på Internetauktioner

Vid auktioner inträder ofta en tredje avtalspart mellan köpare och säljare, nämligen auktionsföretaget. Förmedlaren är vanligen kommissionär vid traditionella auktioner, medan han vid Internetauktioner kan inta varierande mellanmansrättsliga roller.³⁴ Vid auktionsförsäljning genom kommission, blir konsumentköplagen direkt tillämplig i fall där kommissionären är näringsidkare. Förmedlingsregeln torde även kunna tillämpas i andra fall där näringsidkare förmedlar genom auktion.³⁵

Eftersom www.se.teleauction.com förmedlar nya varor, får det antas att säljaren vanligtvis är näringsidkare. Konsumentköplagen skall därför tillämpas, men inte förmedlingsregeln. Köparen får alltså rikta krav mot den näringsidkande säljaren och Teleauction undgår säljaransvar.

---

³³ Se Prop 1989/90:89, s 61.

³⁴ Se bilaga 2 för en redogörelse av relevanta mellanmansrättsliga regler.

³⁵ Se Herre, Konsumentköplagen En kommentar, s 77.

Vid handel hos Eannons och Webauktion är förmedlaren inte delaktig i avtalslutet, då man endast upplåter plats på sin auktionssida.³⁶ Förmedlingsregeln kan alltså inte heller här tillämpas. Postordermarknaden uppger på sin webbsida att försäljning kan ske genom ett anbuds förfarande, där förmedling av buden sker via e-post. Denna Internetauktionär erbjuder alltså ett förfarande där förmedlingsregeln kan tillämpas.

3.2.3 Konsumentskyddsbehov idag

I det svenska rättssystemet har vissa personer ansetts ha ett särskilt skyddsvärt intresse, däribland konsumenter. Den nya tekniken ställer lagstiftaren inför nya rättsliga problem. I detta sammanhang överdrivs ofta rädslan inför det nya och oprövade, vilket medför att både lagstiftaren och medborgare i allmänhet har en tendens att se fler risker än möjligheter.

Internet är konsumentens bästa möjlighet att skaffa information, något som i och för sig kräver både kunskap och tillgång till ett nätverk. Internet ger dock konsumenter oändliga möjligheter att jämföra priser, villkor och utbud över hela världen, vilket i slutändan kommer att gynna den som lägger ned lite möda på sina efterforskningar. Konsumenten får lättare att på ett globalt plan jämföra prissättning och kan genom några enkla klick beställa varor från det företag som erbjuder bäst villkor, oavsett geografisk placering. Människan anpassar sig efter hand till nya kommunikationsvägar och lär sig dra nytta av de möjligheter som erbjuds. Genom införandet av nya handelssätt, kommer konkurrensen att öka och priserna kommer i slutändan att pressas. Konsumenter kommer att spara tid, pengar och energi genom att handla på Internet.

Köp på Internetauktioner kräver initiativ från konsumentens sida. Han måste själv söka upp auktionen alternativt använda sig av en sökmotor eller via länkar hitta auktionsföretaget. När konsumenten väl har funnit auktionen på nätet, skall han genom att klicka på musen bjuda på varor. Köparen måste vidare aktivt delta i den successiva höjning av anbud som andra

---

³⁶ Se avsnitt 3.1.4 om annonsförmedlaren och avsnitt 3.2.1 angående förmedlingsregeln.

spekulanter gör och om tillräckligt intresse för varan finns, själv höja sitt anbud för att kunna köpa varan. Med undantag för blyxtauktioner, pågår auktionerna under flera dagar, varför konsumenten har möjlighet att under en relativt lång tid reflektera över sin köpvilja för den aktuella varan.

Bundenheten av köp genom ett enkelt musklick upplevs visserligen inte som lika starkt som vid ett vanligt köp i en butik. Initiativet att finna Internetauktionen, logga in sig och bjuda på varorna ligger dock på köparen. Det är knappast en initiativrik och förhållandevis stark konsument som avses att skyddas av lagstiftningen.

Konsumenter har inte ansetts ha ett tillräckligt stort skyddsbehov vid köp på traditionella auktioner, för att få rätt att ångra sitt köp. Internet är visserligen ett nytt kommunikationsmedel och affärstransaktioner sker i en högre hastighet än tidigare. Konsumenten vänjer sig dock vid den nya tekniken som dessutom kräver initiativ från köparen. Jag anser inte att konsumenter behöver ett högre lagstiftat skydd vid köp på Internetauktioner, än vid traditionella auktioner.³⁷

Om ett särskilt behov av konsumentskydd skulle anses föreligga vid Internetauktioner, kan exempelvis en ångerrätt vid sådana konsumentköp införas. Konsekvenserna av ångerrätten vid Internetauktioner skulle emellertid bli märkliga för säljaren.³⁸

4. Ångerveckan

---

³⁷ Se dock allmänt om farhågorna med Internet i SOU 1999:106.

³⁸ Se vidare kapitel 4 om ångerrätten och dess konsekvenser för näringsidkare respektive konsument.

4.1 Bakgrund

Ett EG-direktiv om konsumentskydd vid distansavtal³⁹ har utarbetats och skall genom en distansavtalslag implementeras i svensk lagstiftning. Lagen skall tillämpas vid avtal slutna på distans och när kommunikation sker på distans. Begreppet omfattar exempelvis situationer då ”företag erbjuder en vara eller en tjänst på Internet och en konsument beställer varan eller tjänsten genom att klicka på en symbol på skärmen”⁴⁰. Lagen kommer alltså att omfatta handel på Internet.

Enligt direktivet och förslaget 3 § p 5, är distansavtalslagen inte tänkt att tillämpas på avtal ingångna vid auktion.⁴¹ I denna uppsats har det därför varit viktigt att klargöra vad begreppet auktion omfattar. Justitiedepartementet har efter inkomna remissvar, uppmärksammat att Internetauktioner har blivit mycket vanliga. Eftersom Internetauktionerna inte kommer att omfattas av ångerveckan, har man på Justitiedepartementet talat om att göra förändringar i förslaget. Under våren 2000 kommer nytt material om distansavtal att publiceras och man räknar med att en proposition kommer att vara klar i mitten av februari, för att kunna behandlas av Riksdagen under våren och slutligen träda i kraft den 1 juni 2000. Varför överväger man att tillämpa distansavtalslagen på Internetauktioner? Vilka blir konsekvenserna av konsumentens ångerrätt vid köp på auktion?

4.1.1 Distansavtalsdirektivet

EG:s direktiv om konsumentskydd vid distansavtal, skall omfatta bland annat handel på Internet. Genom lag skall direktivet implementeras i det svenska rättssystemet senast den 1 juni 2000⁴². Man kan tänka sig framför allt tre orsaker till varför konsumenter har ansetts mer skyddsvärda vid elektronisk handel, än vid t ex vanligt postorderköp: påträngande och

---

³⁹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (97/7/EG) om konsumentskydd vid distansavtal.

⁴⁰ Se Ds 1999:45, s 33.

⁴¹ Se Ds 1999:45, s 8.

⁴² Se DS 1999:45, s 5.

överrumplande försäljningsmetoder, brist på fysisk undersökningsmöjlighet av varan före avtalsbeslutet, samt en icke förpliktande upplevelse av ett klick med musen på en ikon.⁴³

Direktivet gäller för avtal som ingås mellan en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet, och en konsument som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, då avtalet ingås inom ramen för ett av näringsidkaren organiserat system för att träffa avtal på distans, t ex via elektronisk post. Fram till avtalet träffas får det, enligt förslaget, användas en eller flera tekniker för ingående av avtal. Distansavtalsdirektivet ger en icke uttömmande lista på tekniker som kan användas vid ingåendet av avtal på distans, vari ingår bland annat elektronisk post.⁴⁴ Direktivet stipulerar att konsumenten har rätt att frånträda avtal ingångna inom ramen för ett av säljaren organiserat system för distansförsäljning, ångerrätt.

Avtal slutna på auktion har undantagits från direktivets tillämpningsområde. Ångerrätten är alltså inte obligatorisk vid auktionsköp. I stället skall redan befintlig lagstiftning på avtals- och köprättens område att fortsätta gälla. Regleringar på området kommer med tiden att göras genom praxis, varför det inte finns något direkt lagstiftningsbehov.

4.2 Följder av ångerveckans tillämpning på auktioner

4.2.1 Inledning

Genom en ändring av departementspromemorians förslag, till att låta distansavtalslagen omfatta även auktionsköp på Internet, åläggs Internetauktionsföretagen samma skyldigheter som andra näringsidkare vid elektronisk handel. Skyldigheterna omfattar bl a en viss

---

⁴³ Se Hultmark, Elektronisk handel och avtal, s 79, för genomgång av dessa orsaker.

⁴⁴ Se Distansavtalsdirektivet 97/7/EG, Bilaga 1.

informationsskyldighet vid marknadsföring som syftar till distansavtal, men framförallt upplysning om och tillämpning av konsumentens ångerrätt.

Konsumentombudsmannen lämnar redan idag rekommendationer beträffande den information som näringsidkare bör lämna vid elektronisk handel. Även Internetauktionärerna bör följa dessa rekommendationer. Informationsskyldigheten de åläggs av distansavtalslagen skiljer sig inte mycket från konsumentombudsmannens rekommendationer. Den stora bördan till följd av lagens tillämpning på auktioner blir i stället konsumentens ångerrätt. På vilket sätt kan näringsidkaren försäkra sig om att åter sälja den tillbakalämnade varan för minst samma pris och hur skall en sådan försäljning organiseras?

4.2.2 Tillämpning av ångerrätten på Internetauktionen

Det karakteristiska för försäljning i auktionsform är, såsom tidigare konstaterats, prissättningsmekanismen. En samling spekulanter tävlar mot varandra genom att höja sina anbud. En intresserad köpare kan höja sitt bud om och om igen, tills övriga spekulanter inte längre anser varan värd den aktuella prisnivån. Vid en auktionering av exempelvis fem varor, blir följden att de fyra som bjöd högst har gjort en ”dålig affär”, såtillvida att köparna kunde ha erhållit varan för ett lägre pris (det pris som den femte köparen bjöd).

Om en köpare har ”vunnit” en auktion och sedan väljer att utnyttja ångerrätten för att lämna tillbaka den köpta varan, uppstår frågan hur och till vem säljaren på nytt kan sälja den tillbakalämnade varan. Näringsidkaren skulle kanske kunna kontakta den spekulant som bjöd näst högst. Men i och med att auktionären har antagit ett högre anbud och auktionen är avslutad, anses övriga anbud förkastade och anbudsgivaren är inte längre bunden av sitt anbud.⁴⁵ Säljaren kan alltså inte tvinga spekulanter som har bjudit under högsta budet, att köpa varan. Det finns alltså ingen säkerhet för säljaren att åter få varan såld.

---

⁴⁵ Se vidare avsnitt 2.2.2 om auktionens avtalsmekanism.

Med en möjlighet för konsumenter att ångra auktionsköp, blir auktionären i stället tvungen att ordna en ny auktion av samma vara. Eftersom prissättningen ligger helt i händerna på köparen, är det inte säkert att säljaren kommer att kunna sälja varan på en ny auktion, för det pris som han fick av den förre köparen. Risken finns att konsumenten åter bjuder på varan och den här gången erhåller samma vara, som han tidigare har lämnat tillbaka, för ett lägre pris än vid det första köpet. Detta är ett förfarande som kan komma att sättas i system av konsumenter. Vem skall då stå för den eventuella skillnad som uppstår mellan det första högre priset och det andra lägre priset?

Vid en tillämpning av ångerrätten vid auktioner, är det mest logiska att konsumenten står för den extra kostnad som drabba näringsidkaren till följd av ett utnyttjande av denna rättighet. Det är emellertid ett förfarande som strider mot själva idén om konsumentskydd och rätten att ångra ett köp, eftersom denna användning av lagen medför en kostnad för konsumenten. Alternativet är att näringsidkaren får stå risken att inte få sålt en returnerad vara till samma eller ett bättre pris än vid en första auktion. Detta är en absurd konsekvens av en försäljningsteknik som redan från början innebär ett risktagande för säljaren och en förskjutning av prisbestämmandemakten till köparkollektivet.

När distansavtalslagen tillämpas på elektronisk handel av lös egendom, där försäljningen sker enligt en fix prislista, kommer beställningarna in successivt under en löpande tidsperiod. Vid en tillämpning av ångerrätten vid denna typ av köp, blir konsekvenserna inte särskilt allvarliga för säljaren, eftersom han kan sälja den returnerade varan till en annan intresserad köpare.

Vid bedömningen av om ångerrätt vid auktioner skall införas, måste man dels beakta näringsidkarens möjlighet att åter sälja en tillbakalämnad vara, men även möjligheten att erhålla åtminstone samma pris som vid den första auktionen. Konsekvenserna av en ångerrätt vid auktionsköp blir oproportionerligt stora för säljaren och är inte motiverade.

4.3 Alternativ till lagstiftning

4.3.1 Inledning

I takt med att tekniken utvecklas, beträffande Internet med en rasande fart, förändras samhället. Med informationsteknologin har ett nytt kommunikationssätt införts och börjat tillämpas vid bland annat handel. De vid avtalslagens tillkomst brukliga förmedlingssätten, muntlighet och telegram ersätts progressivt med elektronisk post, telefax och automatiskt datasvar. Kan regler, tillkomna före informationsteknologiens genombrott, förmå lösa tvister som uppstår i samband med avtal ingångna med hjälp av dessa kommunikationsmedel?

Vid en snabb teknisk utveckling kan man välja mellan att strikt reglera eller att låta marknaden få fritt spelrum. En fara med reglering är att utvecklingen bromsas upp. Vilka är alternativen till lagstiftning? Vilka för- och nackdelar finns med att låta marknaden få fritt spelrum?

4.3.2 Konsumentverkets rekommendationer

De nordiska konsumentombudsmännen intog i december 1998 en gemensam ståndpunkt om handel och marknadsföring på Internet, i vilken man bland annat rekommenderar näringsidkare att lämna så mycket information att konsumenten kan värdera produkten och erbjudandet.

Näringsidkaren bör vidare upplysa om betalningsvillkor, ångerrätt och hur den kan utnyttjas, om den är lagstadgad eller avtalad, eventuell garanti, garantivillkor och service efter köp, samt var och hur konsumenten kan reklamera. Det bör även finnas information om hur konsumenten kan komma i kontakt med säljaren innan beställningen.⁴⁶ Köparen glömmar tyvärr lätt att räkna in administrativa avgifter, moms vid handel från utlandet och transportkostnader, varför det slutliga priset inte alltid blir så lågt som man hade tänkt sig. Man rekommenderar därför att

---

⁴⁶ Se www.konsumentverket.se/diverse/Internethandel.htm, p 3 991222.

säljaren bör ge köparen full kännedom om samtliga villkor, inklusive transportkostnader, skatter och avgifter.

Innehållet i dessa rekommendationer kan tillämpas på Internetauktioner, utan att auktionsföretaget åläggs en alltför betungande uppgift. Informationen finns oftast redan på webbsidan, men är vanligen ostrukturerad och svårbegriplig.⁴⁷ Det ligger i Internetauktionärens intresse att ha nöjda och därmed återkommande kunder. Det finns därför ett självändamål i att tillhandahålla lättläst och lättbegripliga användar- och avtalsvillkor. Några Internetauktionsföretag har valt att publicera sina avtals- och köpvillkor i punktform, som är lättöverskådliga och enkla för konsumenten att förstå.⁴⁸

Det föreligger antagligen tillräckliga incitament utan lagstiftning. Internetauktionernas tydlighet kommer att reglera sig själv, eftersom auktionsföretagen upptäcker att en tryggare och mer seriös framtoning skapar drar fler köpare. Fördelaktiga avtals- och köpvillkor blir en konkurrensfördel. Både Bidlet och Bid2day ger enligt min uppfattning tillräckligt utförlig produktinformation vid varje varas omnämnande på auktionen.

4.3.3 Anpassning genom praxis

Den tekniska utvecklingen avancerar i hög hastighet. På många av de nya tekniska områdena kan man mycket väl tillämpa redan befintlig lagsiftning. Vid köp från Internetauktioner gäller konsumentköplagen, förutom då förmedlingen sker helautomatiskt mellan privatpersoner.⁴⁹

Så småningom får vi avgöranden från domstolarna och Allmänna Reklamationsnämnden. Då kommer en fingervisning att ges, om behov finns av ytterligare konsumentskydd genom exempelvis ångerrätt. Än så länge kan ett övervägande att låta distansavtalslagens bestämmelse

---

⁴⁷ Se bilaga 3, exempelvis Bid2day eller Postordermarknaden.

⁴⁸ Se bilaga 3, exempelvis Bidlet eller Teleauction.

⁴⁹ Se ovan avsnitt 3.1.4 om annonsförmedlaren.

om ångerrätt omfatta även Internetauktioner, inte bero på något annat än osäkerhet beträffande en ny teknik.

5. Slutsatser

Den drygt 300-åriga tradition av auktionsverksamhet som finns i Sverige, har under millenniets sista år fått konkurrens av försäljning och förmedling av varor i auktionsform på Internet. Det finns olika typer av auktioner, förrättade antingen genom uppslag eller genom successiv sänkning av ett högt utropspris. Det tidigare uteslutande muntliga köpslåendet om en vara, har ersatts med budgivning per telefon och efter hand on-line. Det har även uppstått en ny typ av konsumentauktioner, som bedrivs på Internet. Både nya och begagnade varor säljs på Internetauktionerna. Efter en registrering av användaren på Internetauktionsföretagets webbsida, kan spekulanten starta budgivningen, som sker genom ett klick på musen.

Auktioner kännetecknas av det sätt på vilket priser sätts. Till skillnad från en traditionell prissättning som bestäms av säljaren genom en fix prislista, läggs bestämmanderätten över varans pris mer i händerna på köparen vid en auktionsförsäljning. Vid Internetauktioner⁵⁰ har konsumenten möjlighet att vid ett obegränsat antal tillfällen höja sitt bud, för att erhålla varan när övriga spekulanter inte längre förmår höja sina bud.

Traditionellt sett har auktioner kännetecknats av att det finns tre parter vid slutandet av avtal, där auktionsföretaget är kommissionär. På de nyare Internetauktionerna varierar dock avtalsrollerna. Man finner både två- och trepartsförhållanden, i vilka försäljning sker genom köparkonkurrens och budgivning. På Internet finns auktioner, som bedrivs av näringsidkande säljare, och vänder sig till konsumenter. Bidlet.se och Bid2day är exempel på näringsidkande

---

⁵⁰ Gäller dock ej vid bud holländska auktioner.

säljare på Internetauktion. När köparen är en konsument som handlar för huvudsakligen enskilt ändamål, skall konsumentköplagen tillämpas vid köp från dessa auktioner.

Det förekommer även Internetauktioner, där auktionsföretaget är näringsidkare som förmedlar varor mellan privatpersoner. Förmedlingen är dock inte av tillräckligt kvalificerat slag för att förmedlingsregeln i 1 § 2 st konsumentköplagen skall vara tillämplig. När en näringsidkare upplåter plats på sin webbsida måste förfarandet i stället jämföras med Icahandlaren som upplåter sin anslagstavla till kundernas privata annonser. Internetauktionerna Eannons.se och Webauktion.nu är exempel på denna typ av förmedling. Konsumentköplagen skall alltså inte tillämpas vid köp från ”helautomatiska” Internetauktioner mellan privatpersoner. Det förekommer emellertid Internetauktioner, exempelvis Postordermarknaden, där förmedlingen är så pass kvalificerad att konsumentköplagens förmedlingsregel skall tillämpas.

Vidare finns Internetauktioner där en näringsidkare förmedlar för näringsidkande säljare. Konsumentköplagen skall tillämpas, men det solidariska ansvaret mellan förmedlare och säljare, och följaktligen konsumentens möjlighet att välja till vem han vill rikta sina krav bortfaller. Konsumentens möjlighet att vid säljarens obestånd vända sig mot en säljare i tidigare led kvarstår dock.⁵¹ Förmedlingsregeln kan alltså inte tillämpas vid köp från Teleauction.com, eftersom både förmedlare och säljare är näringsidkare. Här måste köparen istället rikta sina anspråk direkt till säljaren.

Distansavtalsdirektivet och departementspromemorian till den kommande distansavtalslagen undantar avtal slutna på auktioner från sitt tillämpningsområde. Såsom tidigare nämnts, överväger Justitiedepartementet att ändra förslaget till att omfatta även Internetauktioner. Förslaget till distansavtalslag berättigar konsumenter till 14 dagars ångerrätt. Just vid försäljning i auktionsform lämpar sig ångerveckan mycket dåligt pga ”the winner’s curse”.

---

⁵¹ Se 46 § KköpL resp 56a § KommL.

Vid auktionsförsäljningen, har näringsidkaren ingen makt över prissättningen. Många auktioner börjar med utropspriset en krona och konsumenten har stora möjligheter att fynda. När spekulanten engagerar sig i auktionsförfarandet, kommer han under viss tid att följa auktionsförloppet och se hur länge hans bud står sig. Spekulanten kommer också att vid ett flertal tillfällen höja sitt anbud. Risken för impulsköp minskar alltså betydligt, vilket ju i och för sig talar för ett införande av ångerrätt.

Ett införande av ångerrätt för konsumenter, medför emellertid stora konsekvenserna för näringsidkaren. Han blir tvungen att ta tillbaka en redan såld vara och måste ordna en ny auktion. Om näringsidkaren lyckas sälja varan vid den nya auktionen, finns risken att anbuden blir lägre än de var vid den första auktionen. Säljaren riskerar dessutom att varan aldrig blir såld igen. Om budgivaren vet att han kan ångra sitt bud, ökar risken för oseriösa bud, vilket i sin tur riskerar att förstöra hela auktionsinstitutet.

Köparen bestämmer alltså priset på varan vid en auktion. Konsumenten måste därför vara medveten om att köpet kan innebära ett visst risktagande. Vid traditionella auktioner säljs företrädesvis begagnade varor, varför varans kvalitet, form och utseende kanske inte alltid är exakt vad köparen har tänkt sig.⁵² Köparen har dock ingen rätt att ångra sitt köp på en traditionell auktion, han har inte ens rätt till prisavdrag. Den enda anledningen till varför motsvarande inte kan gälla vid köp av begagnade varor vid en Internetauktion, är köparens avsaknad av möjlighet till fysisk inspektion av varan. Köparen måste istället helt förlita sig på den information han får av säljaren.

Vid Internetauktioner utbjuds framför allt fabriksnya varor. Även här kvarstår problemet att köparen inte har möjlighet att fysiskt undersöka varan innan han lägger bud. Den enda möjlighet som erbjuds, är att se varan avbildad på auktionsföretagets webbsida samt läsa en

---

⁵² Köparen kan dock fortfarande häva pga fel i varan.

detaljerad produktbeskrivning.⁵³ Visst vill man gärna känna, titta på och testa en vara innan man beslutar sig för att köpa. Avsaknaden av denna möjlighet innebär visserligen osäkerhet för spekulanten, men efter en vaneperiod spelar den fysiska inspektionen inte längre någon roll. Antingen finner köparen andra möjligheter att se och känna på varan, eller så bryr han sig helt enkelt inte, så länge han får möjlighet att fynda på Internetauktionen.

Att handla på Internet innebär fortfarande ett visst mått av osäkerhet. Köparen är inte säker på att kommunikationen når fram och att varan kommer att levereras i tid. Genom att erbjuda fördelaktig ersättning vid avtalsbrott kan Internetauktionsföretaget skapa förtroende och framstå som seriös. Därigenom kommer rädslan för det nya och okända att minska ju längre verksamheten pågår.

Det konsumentskydd som erbjuds i redan befintlig svensk lagstiftning är alltså tillfredsställande. Jag anser inte att Internet medför ett tillräckligt mått av osäkerhet ur konsumentsynpunkt, för att konsumenten skall få ett utökat skydd. Handel på Internet i allmänhet och köp på Internetauktioner i synnerhet, är fortfarande nytt för konsumenter. För att vi skall vänja oss vid denna nya kommunikationsform och framför allt, lära oss att lita på Internet såsom teknisk överföring av information, behövs en vaneperiod. Skillnaden mellan budgivning per telefon på en traditionell auktion och budgivning genom ett klick på musen på en Internetauktion är egentligen inte särskilt stor. Det är endast ovanan att ersätta ett muntligt förfarande med ett datoriserat, som får lagstiftaren att höja varningsflaggan.

Lättöverskådliga auktionsvillkor och generositet kommer att skapa konkurrensfördelar, eftersom konsumenter som vill känna sig trygga i sina köp, kommer att handla från säljare som publicerar klara och tydliga avtals- och köpvillkor på webbsidan. Konsumentskyddande lagar ställer höga krav på näringsidkaren. Under tiden som Internetauktionerna fortgår, kommer

---

⁵³Jag har inte haft utrymme i uppsatsen att behandla detta problem. Några tankar återfinns i bilaga 1.

visas att de auktionsföretag som ger ett seriöst intryck, genom klara och lättöverskådliga användarinstruktioner samt avtals- och köpvillkor, kommer vinna kunder och växa. Marknaden kommer med stor sannolikhet att kunna sanera och reglera sig själv. Lagstiftaren bör därför avstå från ett utökat lagstadgat konsumentskydd och istället låta konsumenten och Internetauktionären gemensamt komma fram till marknadsanpassade villkor. Först när det föreligger konstaterade missförhållanden bör man överväga lagstiftningsåtgärder.

Studien påvisar att det kan föreligga problem med att definiera begreppet auktion. I den aktuella lagen om distansavtal kan det finnas anledning att ge vägledning i detta avseende, oavsett om man väljer att inkludera eller exkludera auktioner.

Källförteckning

Offentligt tryck

Prop 1984/85:110

Prop 1988/89:76

Prop 1989/90:89

Prop 1990/91:63

NJA II 1915 s184

SOU 1988:63, Kommission och dylikt

SOU 1999:106, Konsumenterna och IT, en utredning om datorer, handel och marknadsföring

Ds 1999:45, Distansavtalslag

Ds 1999:35, Ändringar i marknadsföringslagen (1994:450)

TemaNord 1998:532, Nordisk implementering av distansavtalsdirektivet - särskilt ur konsumentskyddssynpunkt

Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal

Litteratur

Adlercreutz A, Avtalsrätt 1, 9 uppl, Lund 1993

Blume P (red), IT-rätten i 1900-talets sista skälvande år, Nordisk årsbok i rättsinformatik 1998, Stockholm 1999

Carlén-Wendels T, Nätjuridik Lag och rätt på Internet, 2 uppl, Stockholm 1998

Dotevall R, Mellanmannens kunskap och huvudmannens bundenhet, Stockholm 1998

Grönfors K, Avtalslagen, Stockholm 1984

Hellner J och Ramberg J, Speciell avtalsrätt 1 Köprätt, 2 uppl, Stockholm 1991

Herre J (under medverkan av Ramberg J), Konsumentköplagen En kommentar, Stockholm 1999

Herre J, Konsumentköplagen En översikt, Stockholm 1998

Hultmark C, Elektronisk handel och avtalsrätt, Stockholm 1998

Håstad T, Den nya köprätten, 4 uppl, Uppsala 1998

Janson I, Den elektroniska marknadsplatsen Avtals-, köp- och bevisrättsliga aspekter, IRI-rapport 1997:1, Stockholm 1997

Lindberg A och Westman D, Praktisk IT-rätt, 2 uppl, Stockholm 1999

Ramberg J, Inledning till köprätten, Falköping 1993

Ramberg J, Den nya konsumentskyddslagstiftningen, 2 uppl, Stockholm 1990

Ramberg J (under medverkan av Hultmark C), Allmän Avtalsrätt, 4 uppl, Stockholm 1996

Tiberg H och Dotevall R, Mellanmansrätt, 9 uppl, Stockholm 1997

Tidskrifter och informationsblad

Antik & Auktion, Nummer 2, 1999

Bukowskis informationshäfte, ”Välkommen till Bukowskis”

Nationalencyklopedien, Höganäs 1995

PC för alla

Råd och Rön

Webbsidor

www.arn.se

www.auktion.cit.se

www.bamba.nu

www.bidlet.se

www.bid2day.com

www.bukowskis.se

www.eannons.se

www.iis.a.se

www.itkommissionen.se

www.konsumentverket.se

www.postordermarknaden.com

www.regeringen.se

www.riksdagen.se

www.se.teleauction.com

www.sifointeractive.com

www.stockholmsauktionsverk.se

www.webauktion.nu

BILAGA 1.....	KÖPRÄTTSLIGA REGLER PÅ AUKTIONEN
44	
BILAGA 2.....	AUKTIONÄRENS RÄTTSLIGA STÄLLNING
54	
BILAGA 3.....	UTDRAG UR INTERNETAUKTIONÄRERS AVTALSVILLKOR
70	

Bilaga 1 Köprättsliga regler på auktionen

1.1 Inledning

Köplagen tillämpas vid köp av lösa saker, rättigheter, fordringar och immaterialrätter, eftersom de anses vara lös egendom. I den fortsatta framställningen åsyftas lös egendom då uttrycket vara eller produkt används. Vid de auktioner som behandlas i uppsatsen, överlåts främst hemelektronik, sportutrustningar, hifi, klockor och smycken. Eftersom varorna är lös egendom och överlåtelsen sker mot ersättning i pengar, skall köplagen tillämpas. Köplagen är enligt 3 § är dispositiv till sin karaktär, varför det står parterna fritt att avtala bort hela eller delar av lagen. Det är, som tidigare sagts, vanligt att säljaren friskriver sig från ansvar för fel i en befintligt skick-klausul. Det bör observeras att oskäligen avtalsvillkor kan jämkas eller helt åsidosättas med stöd av 36 § AvtL. Vidare gäller lagen inte heller vid konsumentköp, 4 § KöpL.

I köprättslig lagstiftning finner man regler intagna särskilt för auktioner. Internetauktionen är däremot en ny företeelse och ännu finns ingen utarbetad praxis. Begagnade varor sålda på auktion anses enligt köplagen vara sålda i befintligt skick. Hos de traditionella auktionsföretagen sker en inlämning av varan och köparen har därvid möjlighet att fullgöra sin undersökningsplikt. Bud på varor hos Internetauktioner läggs däremot utan att köparen har sett varan. Har köparen undersökningsplikt för varor han inte har givits möjlighet att fysiskt inspektera?

1.1.1 Säljarens förpliktelser

Med ett köpeavtal följer vissa skyldigheter för båda parter. Säljarens främsta skyldigheter består i att avlämna varan vid avtalad tidpunkt i det skick som har avtalats. Om varan avviker från vad som har avtalats, är den enligt köplagen behäftad med fel. Se vidare nedan avsnitt 3.3.2 och 3.3.3 om fel i varan och undersökningsplikt. Om varan inte avlämnas alls eller avlämnas för sent, föreligger dröjsmål.

Om köparen inte betalar i rätt tid, får säljaren kräva fullgörelse. Om köparens dröjsmål med betalningen utgör ett väsentligt avtalsbrott, har han också rätt att häva köpet. Har varan

kommit i köparens besittning, har säljaren rätt att häva köpet endast om han har förbehållit sig rätten till detta, 54 § KöpL. Beträffande Internetauktionsföretag, är det endast i Bidlet AB:s köpvillkor man finner ett äganderättsförbehåll, där det föreskrivs att varan förblir Bidlet AB:s egendom till dess att full betalning har erlagts.⁵⁴ Bidlet AB skulle alltså ha separationsrätt i köparens eventuella konkurs. Säljaren har vid köparens betalningsdröjsmål även rätt att vid sidan av hävning och krav på betalning, rätt till skadestånd och ränta. Vanligtvis informeras köparen om detta förhållande genom att säljaren i fakturan nämner betalningsvillkor. För att säljaren skall kunna göra påföljderna gällande, krävs att han reklamerar enligt särskilda bestämmelser i 52 § 3 st och 59 § KöpL.

1.1.2 Köparens förpliktelser

Köparen skall främst hämta eller ta emot varan samt erlagga den överenskomna köpeskillingen i tid. Köpeskillingen skall erläggas hos säljaren eller mot överlämnande av varan. Köparen skall vidare, om inte annat följer av avtalet, betala när säljaren kräver det. Han är dock inte skyldig att betala förrän varan hålls honom tillhanda eller ställs till hans förfogande i enlighet med avtalet.

Vid försäljning av nya produkter på Internetauktioner betalar man oftast mot postförskott, alltså mot överlämnande av varan, eller mot räkning. Köp mellan privatpersoner om begagnade varor regleras oftast genom insättning av avtalad köpeskillning på säljarens bankkonto, vilket kan ske både före och efter leverans. Det förekommer också att köpare och säljare bestämmer träff och att betalning erläggs vid överlämnandet av varan. Köparen får därmed även möjlighet att undersöka varan innan han betalar. Misstycker köparen mot priset, skall han reklamera inom skälig tid. Vanligen använder man sig vid fakturering av en kredittid på 14 till 30 dagar.

Risken för varan övergår normalt på köparen, när avlämnande enligt avtalet har skett, 13 § 1 st KöpL. Risken kan emellertid övergå före avlämnandet, om det fördröjs och beror på ett

---

⁵⁴ Se www.bidlet.com, köpvillkor p 9.

förhållande på köparens sida, under förutsättning att säljaren har fullgjort vad som ankommer på honom. Om köparen skall hämta varan på en annan plats än hos säljaren, går risken över när tiden för avlämnandet är inne och köparen har fått veta att varan finns tillgänglig för avhämtning, 13 § 3 st KöpL. Skall varan avlämnas inom en viss tidsrymd, går risken över på köparen tidigast när tidsrymden har gått ut, eftersom köparen inte är i dröjsmål innan dess.⁵⁵

För att kunna åberopa att varan är felaktig, måste köparen reklamera, 32 § 1 st, vilket skall göras inom skälig tid. Vid ett tvåpartsförhållande, skall köparen givetvis vända sig till säljaren. Vid säljarens avtalsbrott, kan köparen kräva fullgörelse, 23 § och om avtalsbrottet är väsentligt för köparen samt under förutsättning att säljaren insåg eller bort inse detta, kan han häva köpet, 25 §. Han kan även hålla inne betalningen, enligt 42 § och har ofta rätt till skadestånd.

1.2 Fel i varan

1.2.1 Köplagen

Enligt 17 § KöpL, skall varan stämma överens med vad som följer av avtalet i fråga om art, mängd, kvalitet och andra egenskaper samt förpackning. Den skall vara ägnad för det ändamål för vilket varor av samma slag vanligen används. Avviker varan från avtalet i dessa avseenden, är den enligt tredje stycket felaktig. Fel i varan föreligger även om den i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta. Det krävs inte att säljaren kände till vad köparen med fog kunnat förutsätta, och inte heller att säljaren kände eller bort känna till varans avvikelser från denna förutsättning.⁵⁶

Varan är vidare enligt 18 § 1 st felaktig om den avviker från uppgifter om dess egenskaper eller användning som säljaren har lämnat vid marknadsföringen eller annars före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet. Säljaren behöver alltså inte ha åtagit sig särskilt juridiskt ansvar för

---

⁵⁵ Se Prop 1988/89:76, s 80.

⁵⁶ Se Håstad, Den nya köprätten, s 75

uppgiften, utan det räcker att den har lämnats före köpet och att den kan antas ha inverkat på köparens beslut att ingå avtal eller på avtalsvillkoren. Klargör säljaren före köpet att han inte kan ta ansvar för uppgiftens riktighet, anses den inte ha inverkat på köparens beslut att köpa och säljaren hålls därmed fri från ansvar. Om säljaren på ett tydligt sätt ändrar uppgiften före köpet, har han enligt tredje stycket inget ansvar för den. Vanligen klargör säljaren att han inte kan ta ansvar för uppgiftens riktighet, vilket enligt propositionen omfattas av tredje stycket.⁵⁷ Paragrafen omfattar även uppgifter lämnade av en person som har rätt att handla för säljarens räkning. Av förarbeterna framgår att man åsyftar exempelvis ett förhållande, där en reklambyrå hjälper säljaren med dennes marknadsföring, då man förutsätter att säljaren har ett avtalsförhållande med marknadsföraren och att säljaren då regressvis kan vända sig mot den som har lämnat uppgifterna.⁵⁸ Vid varje utbudet vara på Internetauktionen finns en beskrivning av produkten, vilken skulle kunna jämföras med exemplet i propositionen. Auktionsföretaget är således ansvarig för riktigheten av produktbeskrivningen.

En vara kan, enligt 19 § sista men KöpL, anses felaktig trots att den har sålts i befintligt skick. Så är fallet om den inte överensstämmer med uppgifter om varans egenskaper eller dess användning som säljaren har lämnat före köpet och som kan antas ha inverkat på köpet. Varan skall vidare anses felaktig om den är i väsentligt sämre skick än vad köparen med hänsyn till varans pris kunnat förutsätta. Vid auktioner förekommer ofta att priserna trissas upp och att föremålet säljs för ett betydligt högre pris än rekommenderat utropspris. Säljaren har därvid i princip inget ansvar för försäljningspriset, utan såsom framgår av 19 § 2 st sista men KöpL, avses med varans pris dess utropspris. Varan kan vidare anses behäftad med fel om säljaren underlåtit att lämna uppgifter om varans egenskaper eller användning som han får antas ha känt till och som köparen med fog kunnat räkna med att bli upplyst, under förutsättning att underlåtenheten har inverkat på köpet. De största och mest välkända auktionssajterna handlar inte med begagnade varor, utan med nya, varför 19 § 2 st sista men KöpL inte kan tillämpas. I stället gäller övriga ovan genomgångna köprättsliga felregler. Däremot är paragrafen fullt

---

⁵⁷ Se Prop 1988/89:76, s 90.

⁵⁸ Se Prop 1988/89:76, s 89.

tillämpbar vid köp av begagnade varor hos bland andra bamba.nu, postordermarknaden.com, eannons.se och webauktion.nu. Se avsnitt 3.3.3 angående köparens undersökningsplikt tillämpad på Internetauktion.

1.2.2 Konsumentköplagen

För att konsumentköplagen skall bli tillämplig, krävs att köpet görs mellan en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet och en konsument för huvudsakligen enskilt bruk. Lagen skall även tillämpas då en förmedlare i sin yrkesmässiga verksamhet för säljaren förmedlar en vara mellan två privatpersoner, 1 § 2 st KköpL. Bidlet påpekar i sina försäljningsvillkor att konsumentköplagen skall vara tillämplig vid försäljning till en privatperson, medan de på hemsidan publicerade försäljningsvillkoren gäller vid försäljning till företag.⁵⁹ Även bakom Eannons.se står bolaget Bidlet AB, vars affärsidé är att erbjuda en auktionsbaserad marknadsplats för privatpersoner och företag. På Eannons finns avtalsvillkor som gäller vid nyttjande av den elektroniska marknadsplatsen, men där nämns inget om tillämpliga lagar. Vid köp från Bid2day gäller konsumentköplagens bestämmelser om ”garantivillkor”⁶⁰.

Konsumentköplagen skiljer sig från köplagens krav på väsentligt sämre skick, för att en begagnad vara såld på auktion skall anses behäftad med fel. Om säljaren gör precisa friskrivningar, faller dessa emellertid utanför 17 §. I stället blir de tvingande reglerna i 16 § 3 st 2 och 3 mom respektive 18 och 19 §§ tillämpliga. Den vid auktion gällande regeln i 17 § 2 st är samma som motsvarande bestämmelse i 19 § 2 st sista men KöpL, dvs hänsyn skall tas till varans utropspris. Flertalet Internetauktionärer friskriver sig från allt ansvar gällande varans kvalitet, garantier och annat ansvar. Se nedan, avsnitt 3.3.4 angående ansvarfördelningen mellan förmedlaren och säljaren. Klart är i alla fall att konsumenten har rätt att vända sig till förmedlaren, som sedan har regressrätt mot säljaren.

---

⁵⁹ Se www.bidlet.com, köpvillkor p 1. 991210

⁶⁰ Se Bid2days hemsida, www.bid2day.com/info/about.asp?home=FALSE&x=518 991210

Om förmedlaren, dvs personen bakom webbsidan inte är näringsidkare, skall auktionsbestämmelsen i 19 § 2 st KöpL tillämpas. Eftersom köparen inte som fel kan åberopa vad han måste antas ha känt till vid köpet, ställs krav på köparen att undersöka varan.

1.3 Undersökningsplikten

1.3.1 Köplagen

Före varje antikauktion sker vanligtvis en visning av objekten, där auktionsföretagets personal finns tillgänglig för att ge råd och information om de olika föremålen. Till köparens hjälp finns även en katalog med vägledande utropspriser, information om varje föremål och bilder, oftast i färg. Det bör observeras att avbildningen endast sker i identifieringssyfte och att auktionsföretagen inte ansvarar för skador eller brister som inte framgår av bilderna. Det åligger varje köpare att göra en ingående undersökning.

I 20 § 1 st KöpL fastslås att köparen inte kan göra gällande några fel som han måste antas ha känt till vid köpet. Han skall ha känt till både den faktiska omständighet som felet hänför sig till, men också omständighetens betydelse.⁶¹ Undersökningsplikten medför att köparen får anses ha godtagit de egenskaper som varan hade vid köpet och som han kände till. Vidare gäller enligt 20 § 2 st, att om köparen före köpet har undersökt varan, eller trots säljarens uppmaning till undersökning underlåtit att följa dennes rekommendation, kan han inte som fel åberopa han borde ha märkt vid undersökningen, såvida inte säljaren har handlat i strid med tro och heder. Såsom följer av handelsbruk för antikauktioner, får en uppmaning till undersökning anses gjord av auktionsföretaget genom visning av föremålen, eller helt enkelt bara genom att föremålen hållits tillgängliga för köparen. Auktionsföretaget inför vanligtvis en klausul i avtalsvillkoren om att köparen har givits tillfälle att undersöka föremålet, vilket görs i bevishänseende för att 20 § 2 st skall kunna tillämpas.

---

⁶¹ Se Håstad, Den nya köprätten, s 87.

Eftersom endast fel som köparen bort upptäcka omfattas av 20 § 2 st, kan han fortfarande göra gällande dolda fel. Enligt förarbetena skall vid bedömningen av vad köparen bort upptäcka, hänsyn tas till den nivå av omsorg som normalt kan krävas av en person i köparens ställning.⁶² Om köparen vid undersökningen ser ett fel och han kan dra slutsatsen att det finns en risk att andra fel finns eller kan komma att uppstå som en följd av det synliga felet, kan han genom 20 § 2 st förlora rätten att göra gällande följdfelet. Sannolikheten för att följdfelet skall uppstå bör dock vara relativt hög.⁶³

Det finns i köplagen bestämmelser om när undersökningsplikten inträder vid transportköp. Vid denna typ av köp skiljer man mellan platsköp, vilket innefattar köp med transport inom samma ort eller inom ett geografiskt område där säljaren vanligtvis ombesörjer transport av liknande varor, 7 § 1 st. Om varan i annat fall skall transporteras till köparen och annat inte följer av en leveransklausul eller av avtalet i övrigt, sker avlämnandet när varan överlämnas till den transportör som har åtagit sig transporten från avsändningsorten, 7 § 2 st. Väljer säljaren att själv utföra transporten, sker dock inte avlämnandet förrän varan har överlämnats till köparen. Köparen skall vidare, så snart omständigheterna medger, i enlighet med god affärssed undersöka varan när den har avlämnats, 31 § 1 st. Skall varan transporteras från platsen för avlämnandet, får dock köparen vänta med undersökningen till dess att varan har kommit fram, 31 § 2 st.

Vid Internetauktioner är vanligtvis varan avbildad och beskriven på webbsidan, men till skillnad från köp på en levande auktion, har köparen ingen möjlighet att undersöka produkten innan köpet. Avbildningen av varan borde kunna jämföras med de hos traditionella auktionsföretag utgivna kataloger med bilder och beskrivningar av varor.

---

⁶² Se Prop 1988/89:76 s 94.

⁶³ Se NJA 1903 s 234 och NJA 1946 s 482 samt Håstad, Den nya köprätten, s 87.

Vid handel av nya varor på Internetauktioner, är det vanligast att säljaren ombesörjer transport till köparen. Man tar betalt för denna fraktservice och hos vissa Internetauktionärer måste köparen betala varan innan han kan få den levererad. Finns verkligen en undersökningsplikt? Om undersökningsplikten finns kvar, skulle man då kunna tänka sig en förskjutning av tidpunkten för dess inträdande?

I 49 § 2 st KöpL anges att köparen enligt sedvänja eller vad som följer av omständigheterna, har rätt att undersöka varan innan betalningen erläggs, såvida inte det avtalade sättet för avlämningen och betalningen är oförenligt med en sådan undersökning. Köparen har alltså rätt att bryta förpackningen innan han erlägger betalning, såvida inte postförskott har avtalats. Enligt 49 § 3 st måste köparen betala utan att ha fått möjlighet att undersöka varan, om säljaren bevisar att han efter betalning inte får förfoga över varan. Vid handel på Internetauktioner avtalas oftast om postförskott, vilket innebär att man utestänger köparens möjlighet till undersökning av varan innan han betalar.

Vid handel på Internet finns i regel ingen möjlighet för köparen att undersöka varan innan avlämnandet. Denna möjlighet till inspektion spelar större roll för vissa varor, t ex kläder och sportartiklar, men framför allt vid begagnade varor, medan den har mindre betydelse vid köp av bland annat böcker, CD-skivor och dataprogram. Genom att använda postförskott som betalningsmedel, utesluter man även köparens möjlighet till undersökning innan köpeskillingen erläggs. Därmed har man stängt samtliga vägar för köparen att se varan innan han betalar. Med andra ord kan han mot postförskott lösa ut tegelstenar i stället för skidpjäxor och upptäcka detta efter erlagd betalning av köpeskillingen.

1.3.2 Konsumentköplagen

Konsumentköplagen har ingen motsvarighet till köplagens 20 §, vari stadgas om köparens undersökningsplikt. Köparens onda tro om en varas egenskaper kan dock leda till att det anses avtalat att varan skall ha denna egenskap. Köparens kännedom eller vårdslösa ovetskap om ett

förhållande kan också leda till att varan inte anses vara i sämre skick än vad köparen med fog kunnat förutsätta.⁶⁴

---

⁶⁴ Se Håstad, Den nya köprätten, s 237.

Bilaga 2 Auktionärens rättsliga ställning

2.1 Kommissionär

Som vi har sett finns vid antikauktionerna tre parter; säljaren, köparen och auktionären. Säljaren lämnar in sitt föremål till värdering och försäljning hos auktionsföretaget, varvid detta utbjuder och säljer det för säljarens räkning men tecknar avtalet i eget namn. Här föreligger försäljningskommission, till skillnad från inköpskommission som uppstår då auktionsföretaget åtar sig att köpa för sin klients räkning.

Kommissionären rättshandlar i eget namn för huvudmannens (kommittentens) räkning. Detta medför att endast mellanmannen blir ansvarig mot tredje man för avtalets fullgörande. Tredje man ser alltså endast kommissionären som avtalspart, medan huvudmannen får ett krav mot tredje man, då han hela tiden har varit medveten om att avtal skulle ingås för hans räkning. Vid försäljningen intar alltså auktionären rollen som kommissionär, för vilken reglerna i kommissionslagen blir tillämpliga. Vid försäljningskommission intar säljaren rollen som kommittent och köparen benämns tredje man, medan förhållandena vid inköpskommission är de motsatta.

Handlande i annans namn förutsätter inte att den andres identitet är känd av tredje man. Avgörande är huruvida tredje man vid avtalsslutet har kunnat se en huvudman såsom den verkliga avtalsparten, eller om han har haft skäl att betrakta kommissionären som medkontrahent. Mellanmannen handlar ju i annans namn såsom fullmäktig, när han sluter avtal utan att nämna sin huvudmans namn men i avtalet tillägger t ex ”enligt fullmakt”. Huvudmannen kan alltså vara anonym, men det får inte råda något tvivel om hans existens. Noteras bör att om mellanmannen vill undgå ansvar för fullgörande av avtalet, har han bevisbördan för att det har framgått att han har handlat i annans namn.

Kommissionären skall alltså handla för annans räkning, men i eget namn, 4 § KommL. Man bör vid bedömningen om en person uppträder för annans eller egen räkning, undersöka samtliga omständigheter, för att se om huvudmannen har ett faktiskt intresse av avtalet med tredje man

eller inte. Egenhandlaren bär den ekonomiska risken för avtalet, vilket kommissionären inte gör.⁶⁵ Huvudmannens intresse av vilket pris mellanmannen erhåller vid ett avtalsslut kan vara ett tillräckligt kännetecken för att ett kommissionsförhållande föreligger.⁶⁶

Karaktäristiskt för kommission är, dels att kommissionären skall rättshandla för någon annans räkning i eget namn, men även att det finns två avtalsförhållanden. Kommissionärskapet uppkommer genom kommissionsavtalet, vilket sluts mellan kommissionären och kommittenten och är alltså själva uppdraget att rättshandla. I kommissionsavtalet regleras även omfånget av kommissionärskapet. Kommissionären är enligt 7 § KommL skyldig att iaktta kommittentens intresse, följa dennes föreskrifter, meddela honom om ingångna avtal och även redovisa för uppdraget.

Förhållandet mellan kommissionären och tredje man regleras i kommissionslagen. Kommissionärsförhållandet skall i övrigt betraktas som ett vanligt avtal mellan kommissionären och tredje man, där köplagen blir tillämplig. Vid inköpskommission står kommissionären som en köpare med dennes skyldigheter gentemot säljaren. Eftersom kommissionären blir avtalspart, kan tredje man följaktligen endast rikta anspråk mot honom och inte mot kommittenten. Det är dock viktigt att komma ihåg undantaget vid konsumentförhållanden i 56a § KommL, enligt vilken konsumenten kan välja att rikta anspråk mot kommittenten om kommissionären är på obestånd, upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas.⁶⁷ Observera dock att detta endast gäller då kommittenten är näringsidkare.⁶⁸ Givetvis gäller omvänt att tredje man skall se kommissionären som berättigad att kräva fullgörelse, vilket endast kan brytas genom ett meddelande från kommissionären, 59 och 60 §§ KommL.

---

⁶⁵ Se NJA 1914 II s 273 och SOU 1988:63 s 49ff och s 100ff.

⁶⁶ Se SOU 1988:63 s 54.

⁶⁷ Jämför 46§ KköpL

⁶⁸ Se prop 1989/90:89 s 173

Lagen gör skillnad mellan två typer av kommission. Med handelskommission förstås, enligt 4 § 2 st, en situation där kommissionären är köpman då uppdraget avser försäljning eller inköp inom området för hans verksamhet. Civilkommission blir därmed ett uppdrag som en privatperson utför för en näringsidkare eller för en annan privatperson. Handelskommissionären framträder dessutom just som kommissionär, medan det vid civilkommission inte alltid framgår lika klart att kommissionären verkligen företräder en annan.

Kommittenten kan, motsvarande fullmaktsgivarens behörighetsinskränkning, ge en prisgräns vilken kommissionären inte får passera, 8 § KommL. Denna limit hindrar dock inte kommissionären från att söka finna ett mer fördelaktigt pris för kommittenten, 9 § KommL. Vidare har kommissionären vårdplikt för de varor han skall sälja eller har köpt för kommittentens räkning.

Kommissionären har alltså vissa åtaganden gentemot kommittenten. Vill denne göra påföljder gällande mot mellanmannen, måste han enligt 20 § KommL reklamera. Likaså måste han göra vid fel i varan eller vid försenad leverans. Enligt 24 § bortfaller däremot kommittentens reklamationsplikt vid kommissionärens svek eller grova culpa som leder till betydande skada.⁶⁹ Kommittenten måste dessutom påtala sitt missnöje inom ett år efter mottagandet av varan, annars preskriberas reklamationsstalan, 25 §. Men kommissionären har även vissa rättigheter. Bland annat har han enligt 27 § KommL rätt till provision på avtal som han ingår. Han kan även självinträda i affärsförhållanden, men endast under förutsättning att kommissionsavtalet eller handelsbruk tillåter det, 40 § KommL. Kommissionsuppdraget kan enligt 46 § avbrytas genom att man efter att ha iakttagit gällande uppsägningstid, helt enkelt säger upp avtalet.

För att ett giltigt avtal skall uppkomma krävs att det tecknas mellan två parter, sk självkontrahering är inte tillåten enligt svensk rätt. Det synes emellertid uppstå situationer där auktionsföretaget har åtagit sig att sälja ett föremål för en kunds räkning

---

⁶⁹ Jämför 33§ KöpL

(försäljningskommission) och samtidigt för samma föremål för en köpare har åtagit sig ett inropsuppdrag (inköpskommission). Eftersom kommissionären i detta fall blir avtalspart, kommer avtalet att tecknas av auktionsföretaget såsom avtalspart från både köpar- och säljarsida. Vid en sådan situation, ser man igenom kommissionsförhållandet, och den ursprunglige köparen respektive säljaren förblir därigenom ”parterna”. Däremot verkar lojalitetsproblem kunna uppstå, eftersom man lovar köparen att bjuda så förmånligt som möjligt, samtidigt som man givetvis försäkrar säljaren om att få högsta möjliga bud för föremålet. Man debiterar köparen (vid inropsuppdrag) respektive säljaren inköps- och försäljningsprovision på varje enskild auktionspost, vilken utgår som en del av försäljningssumman. Auktionsföretaget tjänar alltså på att erhålla ett så högt anbud som möjligt.

Grundregeln vid kommission är att tredje man skall vända sig mot kommissionären och endast skall kunna kräva honom. Om han hamnar på obestånd, kan emellertid tredje man enligt 56a § KommL även vända sig mot kommittenten, under förutsättning att tredje man är konsument⁷⁰ och de andra två parterna är näringsidkare. Om kommittenten inte är näringsidkare, kan tredje man följaktligen inte med stöd av regeln rikta anspråk på grund av fel i varan mot kommittenten vid kommissionärens konkurs. Observera att 56a § KommL endast är tillämplig vid kommissionärens konkurs.

För att konsumentköplagen inte skall kunna kringgås vid försäljning av begagnade varor, finns i dess 1 § 2 st, en regel enligt vilken en förmedlare som i sin näringsverksamhet förmedlar varor mellan två privatpersoner, blir solidariskt ansvarig med säljaren för dennes skyldigheter enligt lagen.⁷¹ Denna bestämmelse innebär att köparen kan rikta krav mot säljaren enligt konsumentköplagen, vilket normalt inte är möjligt vid köp mellan två privatpersoner. En konsument som anlitar en näringsidkare för försäljning av sin egendom kan då få svara för

---

⁷⁰ Se Prop 1989/90:89 s 176

⁷¹ Se nedan 3.3.4.

skyldigheter som konsumentköplagen lägger på en säljare. Det kan räcka med att näringsidkaren har medverkat på säljarens vägnar till köpet, t ex genom att ha ställt sitt kontraktsformulär till förfogande. Däremot kan näringsidkaren inte hållas ansvarig om han endast har satt köpare och säljare i förbindelse, utan att själv direkt ha deltagit i förhandlingarna.⁷²

Auktionsföretaget kan inte anses delta i förhandlingarna endast genom att ropa ut föremålen och notera bud. Vid antagande av ett inköpsuppdrag, binder man sig emellertid att ”bjuda för kunders räkning så förmånligt som möjligt”⁷³. För att anses som deltagande i en förhandling, måste krav finnas på en intellektuell prestation, t ex genom ett beslutsfattande efter en bedömningsprocedur och ett noga övervägt ställningstagande. Eftersom man åtar sig att prestera för kundens bästa och därmed har gjort ett ställningstagande i förhandlingen, måste representanten för auktionsföretaget anses vara delaktig i den. Regeln borde därför endast bli tillämplig på auktioner, där auktionsföretaget har åtagit sig inköpsuppdrag, men inte där man endast förmedlar ett föremål. Men eftersom bestämmelsen endast skall tillämpas då köpet förmedlas för *säljaren* av en näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet, blir konsumentköplagen inte alls gällande vid traditionella auktioner. Följaktligen är köplagen tillämplig vid köp på traditionella auktioner och eftersom den är dispositiv till sin karaktär, står det parterna fritt (med undantag för 36 § AvtL) att avtala bort dess bestämmelser.

Vid ett kommissionärsförhållande skall tredje man se kommissionären som avtalspart och primärt vända sig till honom vid reklamationer och dylikt. Men genom regeln i 1 § 2 st KköpL får en konsument rätt att vända sig mot kommittenten, även i andra fall än vid kommissionärens obestånd. Vanligtvis har denna regel dock ingen betydelse vid handel på en traditionell auktion i Sverige, eftersom konsumentköplagen inte är tillämplig.

---

⁷² Se Prop 1989/90:89 s 61.

⁷³ Se Stockholms Auktionsverks avtalsvillkor för köp, 2.3.

2.2 Syssloman

Varje mellanman som handlar enligt sitt uppdrag är syssloman. Beteckningen åsyftar det inre förhållandet mellan huvudman och mellanman, vars karaktäristika är förtroendeförhållandet mellan parterna. Idag utförs ofta uppdrag som advokat, arkitekt, revisor, konsult eller läkare som sysslomannaskap.⁷⁴ Även det förtroende en auktionsförrättare får att sälja någons varor, kan ses som ett sysslomannaskap. Ofta har sysslomannen fått en fullmakt av huvudmannen, varför fullmaksreglerna i avtalslagen huvudsakligen bör användas, men med komplettering av de äldre reglerna i 18 kap HB. De senare används främst för det inre förhållandet mellan mellanman och huvudman.⁷⁵

Allmänna avtalsrättsliga principer gäller vid ingåendet av ett sysslomansavtal, något särskilt formkrav finns inte. Den som har fått och accepterat ett uppdrag har enligt 18:1 HB att ”taga fullmakt”, vilket inte skall uppfattas som något formkrav. Det anses snarare att lagstiftaren har åsyftat det faktum att sysslomannen har bemyndigats att rättshandla för huvudmannens räkning. Sysslomannaskap kan vara dels av personlig karaktär, men även ett uppdrag till ett företag, t ex ett revisionsföretag.⁷⁶ Fullmakter anses kunna utfärdas till såväl fysiska som juridiska personer och även om reglerna i 18 kap HB är utformade för sysslomän som enskilda personer, kan de tillämpas på företagsuppdrag.⁷⁷

Eftersom avtalslagen noga reglerar fullmäktigens behörighet och hans ansvar utåt och man i kommissionslagen finner regler om kommissionärens avtalsslut i eget namn, är bestämmelserna i 18 kap HB inte längre av någon direkt betydelse. Dess 1 och 2 §§ är dock fortfarande viktiga, åtminstone för att kunna förstå resten av sysslomannareglerna. Kapitlets reglering av ytterförhållandet är nämligen fortfarande direkt tillämpligt på situationer där tredje man redan har utgivit sin prestation. Huvudmannen blir, när avtalet är obehörigen slutet, inte bunden och

---

⁷⁴ Se Tiberg och Dotevall, *Mellanmansrätt*, s 26.

⁷⁵ Se bl a 27§ 3st AvtL, som uttryckligen hänvisar till vinstregeln i 18 kap 3§ HB

⁷⁶ Jämför NJA 1994 s 276

⁷⁷ Se NJA 1992 s 16

kan följaktligen vägra att utge sin egen prestation. Har huvudmannen redan presterat, kan tredje man bli skyddad enligt reglerna om godtroshetsförvärv. Om däremot tredje mans prestation redan har förbrukats och huvudmannen har haft nytta av den, blir han skyldig att ersätta tredje man.⁷⁸

Huvudmannen blir alltså ansvarig för sysslomannens prestationer när denne håller sig inom sin fullmakt samt när den har överskridits, om huvudmannen har haft nytta av prestationen. Det är mot denna bakgrund som reglerna om det inre förhållandet, särskilt sysslomannens ansvar mot huvudmannen, skall studeras. Sysslomannareglerna innehåller inte någon allmän regel om sysslomannens ansvar vid överskridande av sin befogenhet, vilket kan tyckas förvånande. Lagen reglerar i stället olika typer av illojala handlingar, som sysslomannen kan tänkas företa och för vilket man har haft ett behov av ansvar.⁷⁹ Sysslomannen kan endast hållas ansvarig vid ett försumligt eller svekfullt utnyttjande av sin fullmakt, 18:4 HB. Huvudmannen får, enligt samma lagrum skylla sig själv om sysslomannen vid handlande har åsidosatt hans intresse. Det handlar ju om ett förtroendeuppdrag och huvudmannen får alltså stå sitt kast om han utser en opålitlig syssloman. Trots att det inte uttryckligen stadgas i 18 kap HB, bör en syssloman under förutsättning att huvudmannen lidit skada, åtminstone ha ett ansvar för culpa, om han binder honom i strid med angivna instruktioner.⁸⁰ Sysslomannen ansvarar endast för att medkontrahenten kan fullgöra sina förpliktelser om han har åtagit sig detta mot särskild ersättning, 18:6 HB. Han måste dock alltid visa skälig aktsamhet vid val av medkontrahent. Av 18:1 HB framgår att sysslomannen har redovisningsplikt för sitt uppdrag och att han även är skyldig att vårda huvudmannen tillhörande varor.

---

⁷⁸ Se 18:3 2 men in fine. Regeln gäller där sysslomannen obehörigen har förbrukat egendomen eller där huvudmannen har förbrukat den ovetande om behörighetsöverskridandet. Kan det visas att huvudmannen har haft någon nytta av tredje mans prestation, skall huvudmannen ersätta honom.

⁷⁹ Se 18 kap 3§ HB, ”handlar syssloman oredligt, brukar list emot honom, som fullmakt gav, vänder sig hans gods till nytta, lånar hans penningar ut, eller tager penningar i hans namn; svare till all skada”.

⁸⁰ Se Tiberger och Dotevall, *Mellanmansrätt*, s 30.

Enligt 18:5 HB har sysslomannen rätt till arvode för sitt arbete, vilket enligt 45 § KöpL skall vara skäligt med hänsyn till omständigheterna. I praxis har man vid skälighetsbedömningen ställt sysslomannens kvalifikationer i relation till utfört arbete.⁸¹ Det har inom näringslivet dock utarbetats särskilda typer av ersättning mellan olika typer av sysslomän. Mäklare får t ex provision på ingångna avtal och kommissionärer får provision på värdet av sålda eller inköpta varor. Vid auktioner på Internet synes annonsintäkter vara den vanligaste typen av ”ersättning”, men det förekommer även att företag måste betala för att få bjuda ut sina varor till försäljning. Praxis har visat att sysslomannen har rätt till ersättning, såvida det inte klart framgår av omständigheterna att uppdraget skall utföras gratis.⁸² Vissa sysslomän har som säkerhet för sina fordringar retentionsrätt i varor som de innehar för huvudmannens räkning.

Ett sysslomannaskap består vanligtvis av ett uppdrag och upphör då naturligt när uppdraget är slutfört. Men avtalet kan också vara tidsbestämt och upphör då när det har gått ut, eller slutet på obestämd tid, varvid avtalet upphör genom uppsägning. Även sysslomannen har, enligt 18:7 HB uppsägningsrätt utan ersättningsskyldighet till huvudmannen genom att hänvisa till ”egna sysslor”, en bestämmelse som närmast måste anses vara obsolet.⁸³ Sysslomannaskapet skall vidare upphöra vid antingen huvudmannens eller sysslomannens död, 18:8 HB. Sysslomannens arvingar blir då redovisningsskyldiga, och får givetvis även rätt att kräva ersättning för det arbete den avlidne har hunnit utföra.

2.3 Bud

Den karaktäristiska uppgiften för budet är, att utan ändringar eller tillägg lämna meddelanden, om t ex ett avtalsinnehåll mellan parterna vid förhandlingar. Budet har alltså inget förtroende att självständigt påverka innehållet i meddelandet, utan han skall endast överlämna det i

---

⁸¹ Se NJA 1988 s 262 och NJA 1991 s 600.

⁸² Se NJA 1957 s 204 och NJA 1969 s 409.

⁸³ Se Tiberg och Dotevall, Mellanmansrätt, s 36.

oförändrat skick. Om mellanmannen själv får påverka innehållet i meddelandet, skall han betraktas som en fullmäktig, vilket kommer behandlas nedan under avsnitt 4.4.3.

Skillnaden mellan bud och fullmäktig vid förmedlingsfel, blir dock enligt avtalslagen inte så stora, då 11 § leder till samma slut som 32 § 2st. Huvudmannen är inte bunden av det felaktigt förmedlande viljeförklaringen, trots att mottagaren var i god tro. Avtalslagen betraktar budets framförande av ett riktigt meddelande såsom det vore levererat av parterna själva. Avtalsmekanismen blir alltså densamma som vid avtal slutna per brev, nämligen anbudsgivaren godtar den accept som anbudstagaren avgivit, varpå ett avtal har slutits. Vid auktioner på Internet förekommer att ägare till webbsidor efter auktionens avslutande skickar ett elektroniskt brev till den köpare som har avgivit det högsta budet och därmed har vunnit auktionen.⁸⁴ Detta förfarande måste jämföras med budets uppgifter, varför ett förmedlingsfel föreligger om det elektroniska brevet skulle innehålla felaktiga uppgifter. De för bud belysta ansvarsreglerna skall därför tillämpas. Även om 32 § 2 st endast skall gälla av bud muntligen framförda meddelanden, torde lagen kunna tillämpas på den nya tekniken, där muntlig kommunikation till stor del har ersatts av elektronisk.

Såsom konstaterats, står mottagaren risken för förvanskning av meddelanden av budet, 32§ 2st AvtL. Beroende på vems bud det är som har framfört det felaktiga meddelandet, kan mottagaren vända sig mot budet. Om anbudsgivarens bud har förvanskat meddelandet och tredje man har lidit skada, kan denne vända sig mot budet som har culpaansvar enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler. Om budet däremot återvänder till huvudmannen med en felaktig accept och han skadas av detta, bestäms budets ansvar av det kontrakt som slutits mellan huvudmannen och budet. Skadeståndskrav mot bud anses dock vara relativt osäkra, då en domstol skulle kunna tänkas göra bedömningen att anspråket faller utanför adekvensramen.⁸⁵

---

⁸⁴ Se t ex www.webauktion.nu

⁸⁵ Se Tibergh och Dotevall, Mellanmansrätt, s 40.

Eftersom man på Postordermarknaden kan sälja sina varor på auktionen genom ett anbudsförfarande och förmedlaren då åtar sig att via elektronisk post förmedla samtliga bud till säljaren, måste deras roll i avtalslutet kunna jämföras med budets. Intresserade köpare bjuder här på varor, genom att skicka e-post med anbud till Postordermarknaden, som vidarebefordrar dem till säljaren. Om det förekommer en felskrivning i det elektroniska meddelandet, är avsändaren inte bunden oavsett mottagarens goda tro. Likaså förmedlar Postordermarknaden accept från säljaren till köparen och därigenom kommer bindande avtal uppstå. Avtalet mellan köparen och Postordermarknaden kommer således här att reglera ansvarsförhållandet och vid förmedlingsfel kan köparen eventuellt vända sig mot budet.

2.4 Fullmäktig

Inom avtalsrätten finner vi olika typer av fullmakter, främst uppdelade i självständiga och osjälvständiga. Dessa är i sin tur indelade i undergrupper, beroende på avtalssituationen mellan uppdragsgivaren och fullmäktigen. Såsom tidigare nämnts, skiljer sig fullmakt från bud främst genom fullmäktigens förmåga att till olika stor grad påverka innehållet i det meddelande han skall lämna tredje man. Det bör påpekas att fullmakten avser ett yttre förhållande mot tredje man som kan vara helt skilt från uppdraget. Det vill säga någon kan ha givits fullmakt utan att ha fått något uppdrag. Fullmaktsgivaren kan t ex meddela tredje man att en person har uppdrag att utföra vissa tjänster för hans räkning, utan att man meddelat fullmäktigen ännu.

Fullmakten beskrivs i lagmotiven såsom ”en till tredje man riktad förklaring av huvudmannen, varigenom denne åtar sig följderna av den rättshandling ställföreträdaren å hans vägnar företager”⁸⁶. I enlighet med detta har den kommit att ses som en rättshandling riktad mot tredje man. Vanligtvis finns inga formkrav för en fullmakt, med undantag av reglerna i 27 § AvtL som kräver skriftlighet vid försäljning av fastighet. Det finns heller inga krav för den som skall uppträda som fullmäktig. Han kan alltså vara en person som normalt sett saknar rättshandlingsförmåga. I vardagslivet skickar ju många föräldrar sina minderåriga barn till

---

⁸⁶ Se NJA II 1915 s184.

affären för att handla varor, utan att informera kassörskan om tillåtelsen. Barnet får i detta fall anses muntligen ha befullmäktigats av sin förmyndare. Det bör dock observeras att en omyndig fullmäktig inte kan ådra sig något eget ansvar för att han har erforderlig fullmakt, vilket kan få tredje man att inte vilja avtala genom en omyndig fullmäktig.

För att fullmäktigen skall binda sin huvudman, krävs enligt 10 § AvtL att han har handlat ”i fullmaktsgivarens namn”. Vid osäkerhet skall presumeras att fullmäktigen har handlat i eget namn och huvudmannen blir således inte bunden. Vidare fordras att fullmäktigen har handlat inom den behörighet han har erhållit från huvudmannen, för att denne skall bli bunden. Behörigheten kan sägas vara den del av fullmakten som utåt är synlig, medan befogenheten är ”hemligare affärsinstruktioner” som endast är menade att finnas mellan huvudmannen och fullmäktigen.

Fullmaktsgivaren kan exempelvis ha givit mellanmannen en muntlig fullmakt att sälja en blå tresitssoffa för sin räkning. Dessutom har han instruerat denne att inte sälja soffan för mindre än 500 kronor. Tillåtelsen att sälja soffan utgör då behörigheten, vilken är inskränkt till att ej godta bud under 500 kronor. Det senare utgör då befogenheten. I ett fall där fullmäktigen i stället säljer en av huvudmannen ägd grön tvåsitssoffa, överskrider han sin behörighet och även om tredje man varit i god tro, blir inte huvudmannen bunden av avtalet. Om fullmäktigen i stället säljer den blå tresitssoffan för 450 kronor, har han endast överskridit sin befogenhet och huvudmannen blir således bunden av avtalet.

Gränsen för befogenheten går alltså vid vad huvudmannen har meddelat fullmäktigen. Det är dock intressantare och viktigare att avgöra hur långt behörigheten sträcker sig. Generellt gäller att huvudmannen aldrig blir bunden när tredje man varit i ond tro. Om tredje man har insett eller bort inse att fullmäktigen överskrider sitt uppdrag, blir huvudmannen inte bunden av dennes rättshandling. Dessutom kan tredje man, till skillnad från vid god tro, vanligtvis inte

heller ställa några skadeståndsanspråk gentemot fullmäktigen, då han insett eller bort inse att denne handlat utom sin behörighet.

Uppdragsfullmakten är ett meddelande, muntligt eller skriftligt, avgivet endast till fullmäktigen och som inte är avsett att uppvisas. Denna typ av fullmakt kallas även för §18-fullmakt, då den behandlas i 18 § AvtL. Den kännetecknas av att befogenhet och behörighet alltid sammanfaller, varför huvudmannens bundenhet endast sträcker sig så långt som instruktionerna han har givit fullmäktigen. Det kan vidare ifrågasättas huruvida denna verkligen är en fullmakt, då fullmakten är tänkt att vara en förklaring riktad till tredje man. Vanligtvis förklaras den med att meddelandet framförs till tredje man i samband med att fullmäktigen utger sig för att vara företrädare för huvudmannen.⁸⁷

Ond tro är behörighetsgräns för alla typer av fullmakter. Vid självständiga fullmakter blir ju tredje man alltid medveten om den genom att fullmäktigen visar upp det särskilda meddelande som utgör fullmakten och i vilket gränsen för fullmäktigens handlande finns beskriven. Vid osjälvständiga fullmakter är det svårare att bedöma tredje mans onda tro och kraven blir därför också lägre. Man har kanske ingen anledning att ana oråd då en vara säljs för tio procent under vedertaget pris, men då samma vara säljs för halva priset borde tredje man ha insett att något inte stått rätt till.

Återkallelse av fullmakt bör alltid ske i samma form eller på ett minst lika starkt sätt som på vilket den är utfärdad. Skriftliga fullmakter skall alltid återkallas, medan uppdragsfullmakter upphör att gälla genom att huvudmannen meddelar fullmäktigen. Den starkaste formen av återkallelse är dock enligt 12 § 2st AvtL, ett meddelande riktat direkt till tredje man som därigenom inte kan säga att återkallelse har inte har skett på annat sätt. I fall där fullmakten på något sätt har försvunnit, kan den återkallas genom ett särskilt i 17 § AvtL omskrivet

---

⁸⁷ Se Tiberg och Dotevall, *Mellanmansrätt*, s 57.

dödningsförfarande. Om fullmakten har tillkännagivits på flera sätt, måste den återkallas på vart och ett av de för varje meddelandesätt angivna metoden.

Syftet med fullmakten är ju att fullmäktigen skall stå mellan parterna och alltså inte själv bli bunden av avtalet. Rättsföljden av fullmäktigens handlande blir att han binder sin huvudman och själv står helt utanför avtalsförhållandet mellan köpare och säljare. Vid ett eventuellt behörighetsöverskridande med följderna att huvudmannen blir obunden och att tredje man inte kan göra avtalet gällande, står detta fast. Tredje man kan i stället vända sig mot fullmäktigen, vilken enligt 25 § 1st AvtL svarar för att den fullmakt han har utgivit sig för att inneha, verkligen existerar. Tredje man i god tro kan alltså kräva ersättning av fullmäktigen för skada som han har åsamkats enligt stadgandet om falsus procurator i samma paragraf.

I samma lagrum stadgas även att fullmäktigen har samma ansvar vid behörighetsöverskridande handlingar. Ett giltigt avtal kan emellertid komma till stånd trots sådan handling av fullmäktigen. Här krävs att huvudmannen genom en förklaring till fullmäktigen eller direkt till tredje man godkänner avtalet. Tredje man kan möjligtvis betrakta sin accept som ett anbud, vilket fullmäktigen framför såsom bud, när han informerar huvudmannen om sitt behörighetsöverskridande vid avtalsslutandet.⁸⁸ Under förutsättning att anbudet kan anses framkallat av huvudmannen, kan han enligt 9§ AvtL bli reklamationskyldig och vid försummelse härav bli bunden av avtalet.

Eftersom 25 § AvtL inte förutsätter culpa, innebär det att fullmäktigen garanterar att giltig fullmakt finns. Motsvarande ansvar finns däremot inte för fullmäktigen gentemot huvudmannen, i de fall då han har överskridit sin befogenhet och därigenom skadat huvudmannen. I stället blir avtalsförhållandet mellan huvudmannen och fullmäktigen avgörande. Vanligtvis finns ett sysslomannaskap mellan parterna, i vilket mellanmannen har ansvar enligt vanliga skadeståndsrättsliga regler för culpöst handlande. Det bör noteras att

---

⁸⁸ Se Tiberger och Dotevall, *Mellanmansrätt*, s 71.

fullmäktigen inte bär ansvar för att avtalet fullgörs, utan endast för att giltigt avtal kommer till stånd.

Lagrummet fastställer att fullmäktigen är skyldig att ersätta tredje man "all skada", som han åsamkats genom att han inte kan göra rättshandlingen gällande, fullmäktigen har alltså ersättningskyldighet för det positiva kontraktssintresset. Om det däremot inte kan bevisas att mellanmannen handlade såsom fullmäktig, men tredje man ändå har lidit skada, kan endast ersättningskrav enligt vanliga skadeståndsrättsliga regler göras gällande, alltså för det negativa kontraktssintresset. För att begränsa sitt skadeståndsansvar, skulle fullmäktigen i princip kunna erbjuda sig att träda i stället för huvudmannen och själv fullgöra avtalet. Tredje man har emellertid ingen skyldighet att godta substitution av avtalspartner, men ett avböjande kommer troligen att beaktas enligt skadeståndsregler, vid fastställande av skadeståndets storlek.⁸⁹

Det är viktigt att notera de inskränkningar i fullmäktigens garantiansvar som finns i 25 § 2st. För att anspråk skall kunna göras gällande mot fullmäktigen, förutsätts tredje man ha varit i god tro. Däremot sägs inte att fullmäktigen själv måste vara i god tro för att undgå ansvar. Det kan dock inte tolereras att en ondtröende fullmäktig undgår ansvar därför att även tredje man är i ond tro. Fullmäktigen kan härvid hållas ansvarig enligt vanliga culporegler. Lagrummet får störst praktisk betydelse vid uppdragsfullmakt, där behörigheten kan vara mindre omfattande än vad som följer av tredje mans goda tro. Sista delen av 25 § 2st är idag praktiskt betydelselös.

Vidare bör observeras att man i 1 § 2 st KköpL finner en regel, tillämplig på mellanmän som i sin yrkesmässiga roll förmedlar köp mellan två privatpersoner. Både förmedlaren och säljaren svarar i sådana fall för säljaren skyldigheter enligt lagen. Konsumenten kan här alltså välja vem han vill vända sig mot. Anledningen till detta stadgande är att en fullmäktig enligt 10 § AvtL står utanför det avtal som han ingår för huvudmannens räkning. Om mellanmannen däremot

---

⁸⁹ Se Tibergh och Dotevall, *Mellanmansrätt*, s 78.

framstår som kommissionär, blir näringsidkaren avtalspart enligt 56 § KommL och kommittenten, i detta fall en privatperson, får inget ansvar för avtalets fullgörande.

Bestämmelsen är dock inte tillämplig om näringsidkaren endast har satt säljaren och köparen i förbindelse med varandra, utan att själv direkt deltaga i förhandlingarna.⁹⁰ Utan regeln skulle KköpL lätt kunna kringgås, antingen genom att en näringsidkare anlitar privatpersoner som påhittade uppdragsgivare och framställer sig som ombud för dessa, eller genom att en näringsidkare anlitas för att sälja begagnade varor såsom fullmäktig.⁹¹ Då en privat säljare ger i uppdrag åt en näringsidkare att som fullmäktig att förmedla ett köp, blir säljaren och näringsidkaren solidariskt ansvariga, enligt 1 § 2 st KköpL. Säljarens ansvar kan dock enligt 26 § mildras, då privatpersonen endast är tvungen att avhjälpa felet om det kan ske utan oskälig kostnad eller olägenhet för denne. Vidare kan skadestånd som är oskäligt betungande jämkas, enligt 34 §. Man antar att näringsidkaren, som förmedlar ett köp för en privatperson har regressrätt mot den private säljaren för sitt ansvar enligt KköpL.⁹²

Det är svårt att avgöra om det förekommer fullmakter vid Internetauktioner, framförallt eftersom förmedlarna inte alltid är särskilt benägna att dela med sig av sitt arbetssätt. Det är därför fortfarande oklart om man i något fall har erhållit en fullmakt att bjuda ut säljarens varor. Troligast är att det förekommer uppdragsfullmakter, där säljaren befullmäktigar Internetauktionären att sälja varor för ett visst pris. Denna typ av fullmakt är ju inte tänkt att visas upp för köparen, men det måste ändå framgå att fullmäktigen handlar i fullmaktsgivarens namn. De Internetauktionärer som inte åtar sig något ansvar för varan, betonar att annonsören är säljare och det torde därmed förekomma att man tecknar avtalen för säljarens räkning. Teleauction.com är ett exempel på en Internetauktionär som upplåter plats på sin webbsida för försäljning av nya varor. Man betonar i sina ”auktionsregler & villkor” att köpeavtalet

---

⁹⁰ Se Prop 1989/90:89, s 89

⁹¹ Se Prop 1989/90:89, s 30

⁹² Se Prop 1989/90:89, s 30 och 61

träffas mellan leverantören, Teleauctions uppdragsgivare, och köparen.⁹³ Huruvida man ombesörjer själva tecknandet av avtalet eller endast såsom bud förmedlar parternas anbud respektive accept, förblir emellertid oklart.

Bilaga 3 Utdrag ur Internetauktionärens avtalsvillkor

---

⁹³ Se Teleauctions webbsida, <http://www.se.teleauction.com/showpage.phtml?page=/se/rules.htn>, punkten 12.991211